

ČASOPIS RODOPISNÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE.

Ročník XIV.

1 9 4 2

Číslo 1.-2.

Vlastimil Holejšovský:

Úcta k předkům.

Téměř u všech národů, vzdělaných i nevzdělaných, rozšířeno jest čtení předků, dosahujíc namnoze forem bohoslužebných. Mnozí učenci dokonce pokládají kult předků za první stupeň náboženství vůbec (srovnej Krejčí v Listech filologických XVI, 201—210). V knihách »Man the Primeval Savage« (Pravěký divoch) od Worthington Smitha, »Social Origins« (Počátky společnosti) od Andrew Langa a »Primeval Law« (Pravěký zákon) od J. J. Atkinsona (Longmans, 1903) jest velmi zajímavě vyložen vznik této úcty. Ještě než se vyvinula řeč, hlavním mezi základními rysy v lidských duších byl asi strach před stašešinou rodu. Byl to jediný zcela dozpělý muž v tlupě, v níž byly ženy, chlapci a dívky, pán všech žen a neobmezený vládce své hordy. Předměty s ním sdružené byly »stabu«. Nikdo se nesměl dotknouti jeho oštěpu, nikdo si sednouti na jeho místo. Byl hrozný, když se rozhněval, a ještě příšernější, když bojoval za svou smečku. Čím více hoši dorůstali, tím více ve dne i v noci je děsila obava, že vzbudí jeho žárlivost, že se na ně vrhne a že je bud' vyžene nebo zabije. A i když zeslábnutý stářím a obrousiv si zuby podlehl někomu mladšímu, který se proti němu vzepřel, aby vládl místo něho, žil dále v paměti svých lidí a mořil je v jejich snech. Bylo třeba si jej usmířiti a získati, aby i po smrti ochraňoval rodinu a byl postrachem nepřátelům. Stašešinovým protějškem, ne-poměrně však vlídnějším a uznalejším, byla matka. Radila, těšila, chránila a pomáhala. Bylo však při ní zároveň cosi nepochopitelného a tajemného, co rovněž vzbuzovalo strach a nutilo k úctě i k službám po smrti stejně jako za živa.

Jak vývoj pokračoval, když lovec ustoupil pastýři a horda se změnila v kmen, líčí Spencerovec Grant Allen ve své »Evolution of the Idea of God« (Vývoj představy o Bohu). Zdůrazňuje tu hlavně posmrtné uctívání stašešiny (zakladatele rodu), který ve výkladech žen dětem byl stále hroznějším a zázračnějším, až časem jeho postava splynula s představou boha. Nesmíme však zapomenout ani na sklon prvního člověka připisovati duši všem předmětům oživeným i neoživeným. Zvíry, že duše se stěhuje do lidí z jiných bytostí, vzniklo uctívání zvířat, rostlin, kamenů a jiných přírodnin, v nichž se nalézala duše prvního předka. Byla to jednoduchá víra přírodní, prostoupená nejjednoduššími prvky animismu, jaká dosud převládá u nynějších národů a kmenech nekulturních. Z nich na př. Santalové v Přední Indii mají v každé vesnici okrouhlý výstupek s třemi

schody, zvaný »máňdží-thán«, v němž prý sídlí duch nejstaršího náčelníka (praotce) vesnice. Když žijící náčelník (»máňdží«) vystoupí na tuto vyvýšeninu, tu prý do něho vstoupí duch původního náčelníka a mluví jeho ústy k lidu. Také v šamanismu a v kouzelnictví kmenů uraloaltajských projevuje se významně kult předků, jak jej vykonávali barbarští praobyvatelé země na nejnižších stupních svého myšlenkového vývoje. U kmenů australských, afrických a u severoamerických Indiánů jsou základními společenskými, náboženskými a hospodářskými jednotkami rodové organismy, podobné řeckému »genos«, římské »gens«, německé »Mark«, keltskému (skotskému) »clanu«, ruskému »miru«, jihoslovanské »zadruze« a indickým občinám. Příslušníci téhož rodového organismu odvozují svůj původ od společného, obyčejně zvířecího předka, zvaného »totem«. Totem jest jejich rodovým symbolem (znakem), představujícím původní, stále obnovovanou rodovou sílu, dává rodu jméno a jeho obrazy, vtetované do pokožky, slouží k označení rodové příslušnosti. Jest ochranným duchem rodu, vzbuzujícím úctu i strach, neboť jest nadán magickou mocí, způsobenou zaříkáním a tajnými silami. Pohlavní styk mezi muži a ženami téhož totemu jest krve-smilstvím, které se trestá smrtí. Vede to k hetérismu skupinovému a k exogamii. U Australců se dědí totem po matce; je tam tedy totemistické zřízení matriarchální, případně avunkulální. Totemistického původu byl i kult zvířat v Egyptě, kde každý kmen uctívá své posvátné zvíře (krokodila, ibise a pod.). Také u Řeků byli původními božstvy totemové. Soudí se z toho, že totemismus byl vývojovým útvarem organisace lidské společnosti vůbec. (Srovnej: J. G. Frazer, Totemism [1887]; J. Pikler a F. Somlo, Der Ursprung des Totemismus [1900]; O. Pertold, Náboženství národů nekulturních [1925] a jiné).

Úcta k předkům projevovala se již u paleolitických lidí též obřadným pohřbíváním mrtvých s pokrmy a se zbraněmi, čemuž nasvědčují nálezy neandertálských kostér a snad i náboženské obřady dnešních divochů, na př. australských Melanesů, kteří uctívají duše mocných zemřelých ve zvláštních chýších, přístupných jen zasvěceným, v nichž jest uložena lebka zemřelého, jeho oděv, ozdoby, zbraně a nástroje. Ke kultu předků patřilo nepochybně také uctívání předmětů, znázorňujících fallos a ženské genitálie, symbolů to plodivé a tvůrčí síly, jež se vyskytuju jak mezi archeologickými nálezy, tak mezi idoly v posvátných hájích afrických černochů i jinde.

Z obětí, jež byly duším zemřelých předků přinášeny, nejmilejší jim byla lidská krev, která zvětšovala jejich sílu a moc. V Dahomeji do nedávna každého roku skrápěl král hraby svých předků lidskou krví a hromadné pobíjení tisíců lidí bývalo zlatým hřebem všech větších slavností, jak vzpomínkových, tak zejména při smrti náčelníkův nebo králově.

Jakousi formou primitivního zájmu o předky byl a je též spiritismus. Kvete v celé černé Africe a na jejím západě jest organisován v náboženské spolky a řády s politickou mocí. Jsou na něm založena zmíněná již náboženství bengálských Santalů i mongolských ša-

manů. U kulturních národů amerických a evropských vyspěl v nábožensko-filosofickou soustavu, zajímající vědy přírodní i psychologii.

Na zbožňování a ctění předků zakládá se kult bůzků domácích i osobních. Z římské mythologie na příklad víme, že každý jednotlivec, rodina, rod, obec, stav, národ měli své ochranné božstvo — »genia« (gigno, rodím, plodím; gens, genus, rod), původně bytost tvůrcí a oživující, ochránce manželství (lectus genialis, lože), zachovatele rodu. Jeho znakem byl had, obraz plodnosti země. Duše zemřelých sluly mánové (»manes«). Pocta jim povinná záležela v rádném opatrování hrobu, který byl kropen vínem, mlékem, olejem a vodou, zdoben květinami, zejména růžovými věnci, a kladený naň oběti: černá zvířata, obyčejně ovce, boby, kaše, vejce, masti a kadidlo. Soukromě příbuznými bylo mánům obětováno o výročních dnech narození a úmrtí. Jejich všeobecný svátek, zvaný »parentalia« nebo »dies parentales« (parentes, rodiče), byl 13.—20. února, kdy bylo památky zemřelých vzpomínáno v rodinách po celém Římě. Pak 21. února po příkladu zbožného Aenea byli mrtví uctíváni státní slavností, jež slula »feralia«. Nezáleželo při ní ani tak na hojnosti oběti jako na vroucnosti vzpomínky a modlitby; stačilo položit doprostřed cesty ověnčenu stfepinu s nasypaným zrním, s krušcem soli a s chlebem, namočeným ve víně. Dne 22. února následovala rodinná slavnost »caristia« nebo »cara cognatio«, při níž veselé hodováno, vyměňovány dary, vzpomínáno zemřelých členů rodiny a utužována svornost a láska mezi pozůstalými. Hromadně bylo mánům obětováno též jindy. Oproti mánům, kteří byli duchové usmíření a proto svým příbuzným příznivě naklonění, byli duchové zlí, »larvae« a »lemures«, nenalézající poklidu a strašící lidí. Bylo třeba se od nich vykupovati o slavnosti, zvané »lemuria«, černými boby, házenými jim za zvláštěho půlnočního obřadu. Veřejně i soukromě byli ctěni též lárové a penáti. Lárové byli pokládáni za duchy zemřelých předků, kteří pečují o udržení rodiny a účastní se jejich radostí i smutků. Jejich kult a oběti obstarával pater familias, kdežto mater familias bděla nad úpravou jejich svatyň a věnčila jejich sošky. Penáti chránili dům se všemi jeho obyvateli, kterým vštěpovali vědomí sounáležitosti a lásku k rodinnému krbu. Byli uctíváni solí a jídlem. Ve svých potřebách utíkali se Římané především ke svým ochranným bůzkům, kteří jim byli bližší než vznešená a mocná božstva, jež ctít ponechávali kultu veřejnému. Kult osobních a domácích bůzků, jejichž působnost se časem rozšířila na celý stát, přešel později ve vzývání strážných andělů a národních světců.

O ctění předků u Slovanů zachovaly se historické zprávy jen u německého kronikáře XII. století Helmolda (*Helmodi presbyteri chronica Slavorum*, I, 52, 83) o Slovanech baltských a v kronikách Kosmově i Dalimilově o Češích. Dosavadní podání svědčí však, že též u Slovanů duše zemřelého předka žila nadále v nejužším spojení se svou rodinou, která ji krmila a hostila na mohylách i doma. Zemřelý stařešina byl ctěn jako domový bůžek, jemuž se předkládaly oběti a pokrmy, jako chléb, sůl a mléko, neboť se věřilo, že ochra-

ňuje svůj rod a jeho členům prospívá. Nejrozšířenější název domácího bůžka jest proto »děd« (did, dičko, dōd, diduch, dziad, děduška domovoj a pod.). Významem řadí se k němu též jméno »šetek« a »šotek« (od šet, šiet, stařec). Dědové, podobně jako penáti, bývali zpodobováni malými soškami, z čehož vznikla představa malých lidí a jméno »ludkové« (ludki, lužki, luckové, krasnoludi a krasnoludci). Jiné názvy pro ně jsou: buožík, ubožeta domowe, hospodáříček, chozjajin, plón, plivník, zmek (zmok) a pod. Německého původu jsou jména skřítek (ze staroněmeckého »scrat«) a koltk, kobolt (z »der Kobold«). (Srovnej H. Máchal, Nákres slovanského bájesloví [1891], 89—107.)

Shrnujíce jednotlivé jevy uctívání předků v celek vidíme, že tato úcta je stěžejním prvkem četných náboženských soustav, ne-li náboženství vůbec. Klanějíc se předkům vzdávalo lidstvo poctu zjevení božímu v jejich podobě. Co však bylo základním rysem kultu předků? Byla to pokorná oslava hrdin, ochránců a prostředníků, jak ji rozbírá ve svém historicko-filosofickém díle »Heroes, Hero-Worship and the Heroic in History« obdivovatel velikých zjevů v dějinách lidstva Thomas Carlyle. Dnešní naše projevy úcty předkům spočívají ve vypravení pohřbu, v návštěvě hřbitova na Všechny svaté nebo na Dušičky, v příležitostné vzpomínce. Nanejvýš ještě snad v pozdním zájmu o jejich někdejší život, osudy a povahu, v laciné vděčnosti za hodnoty hospodářské, tělesné a kulturní, které jsme po nich zdědili.

Proto jako starou zkazku čteme v článku japonského admirála Tossio Matsunagy v novinách z počátku března t. r. věty: »Posádky mateřských letadlových lodí a letadel, které měly čest, že byly vybrány pro útok (na americké a anglické bitevní lodi u Havaje), navštívily den před odjezdem šintoistické svatyně a slíbily přede dnu s mitem předků, že porazí nepřitele, anebo se již nikdy nevrátí. Důstojníci a muži poslali svým příbuzným na znamení rozloučení své poslední vůle s kadeří.« Udiveně se tážeme, zda jest možno, aby národ, který si osvojil všechny vymoženosti bělošské civilisace, si zachoval atavistické zbožňování rodinných předků. Přesvědčujeme se, že si je skutečně zachoval, jako všechny ostatní typické ctnosti, jimiž duši Japonce ozdobil šintoismus, konfucianismus a snad i šamanismus, a cítíme, že jedině tyto ctnosti jsou s to, aby vysvětlily veliké úspěchy šíkmookých synů země vycházejícího slunce.

Tu plní se naše prsa smutkem, že není u nás »domů živých duší«, votivních to chrámů předků, v nichž bychom uctívali své praotce, jsoucí neustále kolem nás a bdící jako nejvyšší soudcové nad naším životem. Pak bychom snad pochopili dosah slov, jež klade H. S. Thielen v knize »Lékař Engelbert Kaempfer objevuje nebeskou říši« do úst japonskému lékaři Minovi: »Žijící člověk jest jen pouhým článkem řetězce, který vede nekonečnou řadou pokolení z šeré minulosti do budoucnosti. A nesmí býti ničím více ovládán, než vůlí zastávati v tomto řetězci čestné místo a s láskou i s věrností střežiti odkaz předků.«

Dr. Viktor Palivec:

Plemenň a konstituční typ v genealogii.

Správný Lorenzův starší, jakož i současné názory mladších genealogů na rodopis, nespokojují se úzkou, jednosměrně vyhraněnou definicí rodopisu jakožto vědy převážně historické v souhrnu věd pomocných, ale přikládají genealogii širší oprávněný význam vědy biologické, jak konečně v praktické aplikaci studií rodokmenových v genetice bylo již jasně prokázáno.

Ze všech pomocných věd historických, termínově dnes celkem přesně označených, má genealogie význačnou vlastnost, řekl bych nejvitálnější, ježto předmětem jejího zkoumání je člověk, ať již dávno nebo přítomně žijící. Genealogu nejde tedy jen o suchý, mnohdy málo povídající archivální záznam členů rodových a rodinných svazků, ale i o výklad a objektivní zhodnocení všech činitelů v rodové minulosti i přítomnosti. Přítomnost, která konečně může být nejlépe a nejšířejí zachycena, přítomnost, jež stává se plynutím let sice minulostí, ale s charakteristickou náplní přesné a nestranné pravdy, zjištěné přímým pozorováním, průzkumem, faktem. A to je konečně také smysl naší práce, zachovat do budoucna pokud možno kromě genografických zpráv, t. j. líčení prostých historií rodu a rodiny, i širší a hlubší popis jak jednotlivých členů, tak i celé rodiny. Tedy kromě právních, kulturních, hospodářských, mravních a společenských vztahů, v širším slova smyslu je tedy genealogie i naukou o poměrech a vztazích rodově-biologických. Správně vyjádřil celou funkci genealogie Prof. Dr. Vl. Růžička větou, že genealogie není jen vědou historickou, nýbrž i biologickou, zjišťující genetickou souvislosti individuí statistickou metodou, záznamy deskriptivně-chronologickými.¹⁾

Přihlížme-li tedy k biologické funkci, která nesporně pro genealogii znamená velmi značné obohacení svou životností a hodnot z ní vyplývajících,²⁾ lze zhruba pro snazší porozumění rozlišiti v biologické genealogii dvě vzájemně se doplňující stránky, vnitřní a vnější, zabývající se cele člověkem. Z biologických prvků jde po vnitřní stránce zvláště o projevy a zákony dědičnosti v užité formě

¹⁾ Prof. Dr. Vl. Růžička: Biologické základy eugeniky. Praha, Borový, 1922.

²⁾ Směr tento byl velmi blízký i † Prof. Dr. Brožkovi v genetice. (Viz ČRS I, 29—38, III, 1—8, 49—62).

tak, jak podává genetika ve svých výsledcích, bude to rodopis krve a genů, nadání pathologie lidské, eugenických snah a cílů, po vnější stránce lze zhruba badání usměrnit cestou anthropologickou, tedy rodopis somatologický, máme-li zvláště na mysli popis a charakteristiku individu a rodů.

Pro obsáhlost práce budeme si v dalším všímat části druhé, tedy vnější, a pokusíme se podat čtenáři alespoň přehled výsledků badání v biologických vědách, pokud mají dobrou cenu i pro genealogii a zvláště pro rodopisce-laika. Pokusíme se nastiniti to, co zvláště při dnešním stavu badání možno s úspěchem a prospěchem použítí při rodopisném záznamu, tedy o plemenném a konstitučním typu. Výsledků užijeme při tělesné charakteristice dosud žijících členů rodu, avšak i ze starších, třeba skromných zápisů a kronikášských poznámek lze vykonstruovati vzhled, postavu i formu individu dálno zesnulých. Líčení v rodinných kronikách bude pak o to plastičejší a barvitější, vynikne-li i stránka somatologická. Mnoho se dá také vyčísti z dochovaných fotografií a obrázků, zápisů ve služebních knížkách, popisech osob při úředních žádostech, z tradice a samozřejmě autopsie. Sám jsem mnoho doplnil na př. ze starších zápisů osob, žádajících domovské listy. Výsledek našeho šetření by měl býti pak přiložen nebo připsán ke každému jednotlivému členu rodu a rodiny.

V somatologickém šetření pro rodopisný výzkum provedeme alespoň na začátek: vyšetření plemenné a vyšetření konstituční, neboli biotypologické. Obě předpokládá předběžné vyšetření hlavních anthropometrických údajů, po jejichž souhrnu teprve možno stanoviti s větší či menší odchylkou určitý typ jedince a ve směsce mnoha takových údajů i převládající typ v celém rodě, nebo alespoň v rodině.

V předběžném vyšetřování bude nás tedy zajímati výška a váha tělesná, rozměry hlavy, tvar nosu, barva a tvar vlasů, barva očí.

Výška tělesná. Měří se postava od chodidel až k temeni hlavy. Průměrná výška dospělého muže je udávána číslem 165.5 cm, ženy 158 cm (Merkel).

Váha tělesná. Vyšetřovanec váží se pokud možno nahý. Hodnota udává se v kg a přihlíží k věku.

Rozměry hlavy. Důležitý údaj pro posouzení plemenného typu. Měříme hlavně šířku a délku lebky v cm. Délka se měří mezi oběma nadočnicovými oblouky v úžlabí (glabella) až k místu vzdadu na týlní kosti nejvíce vzdáleném od čelního úžlabí (occipitale). Šířka se měří mezi nejvyšším bodem na horním okraji zevního zvukového otvoru (porion) na straně pravé i levé. Z těchto dvou měr můžeme podle vyčíslení indexu = $\frac{\text{šířka} \times 100}{\text{délka}}$ zařaditi lebku do některé ze tří hlavních skupin: krátko-, středo- a dlouholebé. Je-li hodnota tohoto indexu menší než 75, patří lebka do skupiny dlouholebé (dolichocefální), je-li číslo mezi 75 až 80, jde o skupinu středo-

lebou (mesocefální), číslo nad 80 udává skupinu krátkolebou (brachycefální).

Tvar nosu. Běžně je udáván formami: rovný, orličí (konvexní) a prohnutý (konkávní).

Barva a tvar vlasů. Podle příslušných tabulek udává se přibližně barva vlasů černá, popelavá, hnědá (kaštanová), světlá (plavá), rusá a šedivá. Tvar vlasů pak jako rovný, zvlněný, zkadeřený, kudrnatý.

Barva očí. Je skutečně těžko vystihnouti někdy zabarvení některé duhovky. Ale postačí nám pro charakteristiku barva šedá, modrá, zelenošedá, hnědá.³⁾

Na podkladě těchto nejdůležitějších měr je možno se přiblížiti k stanovení t. zv. plemenného, či rasového typu.

Souhrn jedinců téhož druhu s řadou společných znaků tělesných stálých a dědičných, vytváří rasu či plemeno. Plemenný typ je pak tedy určitým representantem toho, či onoho plemene či rasy.

Podle staršího roztrídění, až na nepatrné výjimky patří evropští národrov do skupiny hlavní rasy bílé, podle Blumenbachova roztrídění mezi Indoevropány či Arije. Arijské evropské obyvatelstvo však dělí se dále na řadu čistě evropských plemen, z nichž každé vyznačuje se určitými znaky. Nejužívanějším schematem evropských plemen je v z o r D e n i k e r ú v,⁴⁾ rozdělující úhrnně evropské Arije do 6 hlavních plemen. Zde podáváme jeho přehled s typickými některými znaky tělesnými:⁵⁾

1. Rasa nordická. V: nadprůměrná (průměr 173 cm), H: dolichocefální (index 76—79), N: představující, rovný, BV: plavá až narudlá, TV: zvlněný, O: modré, šedomodré, obličeji podélný, R: Skandinavie, Německo, sev. Anglie.

2. Rasa baltická. V: malá (průměr 163—164 cm), H: brachycefální (index 82—83), N: často prohnutý, BV: popelavá, TV: rovný, O: šedé nebo modré, obličeji hranatý, R: Baltické státy, vých. Prusko, Finsko, sev. Rusko.

3. Rasa středozemní. V: malá (průměr 161—162 cm), H: dolichocefální (index 73—76), N: rovný nebo prohnutý, BV: černá, TV: rovný i zkadeřený, O: hnědé, R: jižní Francie a Italie, poloostrov pyrenejský, Středomoří.

³⁾ Přesné hodnoty, návody a tabulky v knize R. Martin: Lehrbuch der Anthropologie.

⁴⁾ J. Deniker: Les races et les peuples de la terre. Paris 1926. — Pozn. red.: Vynikající německý badatel v antropologii Dr. Hans F. K. Günther ve svém hlavním díle »Rassenkunde des deutschen Volkes« (Lehmans Verlag, München již v 9. vyd.), příp. v díle »Rassenkunde Europas« (totéž, 3. vyd.) uznává jen pět evropských ras: 1. nordickou, 2. západní, 3. dinarskou, 4. východní a 5. východobaltickou. Užití jmen národů k pojmenování ras nelze proto, poněvadž jednotlivé rasy jsou více či méně zastoupeny u všech evropských národů.

⁵⁾ Zkratky: V = tělesná výška, H = tvar hlavy, N = tvar nosu, BV = barva vlasů, TV = tvar vlasů, O = barva očí, R = rozšíření, typická místa.

4. Rasa alpinská. V: malá (průměr 163—164 cm), H: brachycefální (index 85—87), N: mírně prohnutý, rovný, BV: hnědá, černá, TV: rovný, O: hnědé, obličeje kulatý, R: záp. a střední Evropa, Alpy, Halič.

5. Rasa littoralní. V: málo nadprůměrná (průměr 166 cm), H: mesocefální (index 79—80), BV: hnědá, černá, O: hnědé, R: Středozemní moře, pobřeží atlantické.

6. Rasa dinárská. V: nadprůměrná (průměr 168—172 cm), H: brachycefální (index 85—86), N: rovný, orličí, BV: hnědá, černá, TV: zvlněné, kudrnaté, O: hnědé, obličeje podlouhlý, R: Dalmacie, Bosna, Italie.

V Čechách a na Moravě přicházejí v úvahu hlavně typy nordický, alpinský, dinárskej a baltický. Z duševních vlastností lze upozornit alespoň na udávané u nordiků a alpinců. Nordik: pevná vůle, předvídatelnost, starostlivost, tvůrčí síla ducha, odvaha, podnikavost, tvrdosíjnosc, organizační nadání, individualismus, sebevědomost, náboženské a filosofické založení, oduševnělost. Alpin: uzavřenost, konservativnost, pilnost, spořivost, obchodní talent, miluje rodinný život, domovinu, půdu, citovost, účelnost, opatrnost, hudební nadání.

Kromě těchto hlavních plemen, která někteří badatelé dělí ještě na další podplemena (Paudler, Rech, Guiart) nebo jinak označují, jsou v Evropě i části ras orientálních, najmě Židů, nebo typů armenoidních, laponoidních a j.⁶⁾

Konstituční typ. Moderní biologie novými objevy a výzkumy i podle prastarých již poznatků antických mediků dospěla k velmi zajímavému rozlišování a hodnocení lidských individualit podle zevní formy a vzhledu. Celý oddíl nové vědy, obírající se touto otázkou, byl uveden v činnost a pojmenován na úkolu konstituční biotypologii. Charakteristické osobní rysy, popisované v určitých pravidlech biotypologem, mohou vytvářet velmi svérázný typ na první pohled jasné patrný i prostému oku pozorovateľovu. Srovnáváme-li lidi kolem nás se pohybující, velmi brzy přijde k přesvědčení o tu více či méně nápadné rozdílnosti jejich vnějšího vzhledu. Jsou lidé, kteří mají docela určitý sklon k tělesné tloušťce, jiní robustní, svalnatí, hýřící silou a opět jiní, jejichž vzhled je veskrze subtilní, útlý, hubený. Každý takovýto jedinec je zpravidla ovládán i psychologickou složkou osobitého projevu jako určitý typ. Pro další odlišení, na př. od dříve již jmenovaného typu plemenitého, imenujeme takovýto typ typem konstitučním. Typ konstituční obsahuje soubor morfologických i funkcionálních vlastností lidských a je určován zvláště dědičností, žlázami s vnitřní sekrecí i vlivy prostředí.

Určování konstitučních typů doznalo velkého rozšíření kromě biologie i v anthropologii, anatomii a poznatkem souvztažnosti s psychickými zjevy i v lékařství a užité psychologii. Kromě toho užívá se

⁶⁾ Z českého národa uvádí Prof. Dr. J. Matiegka jako svéráznějšího alpince krále Jiříka z Poděbrad nebo Ant. Dvořáka, Komenského jako dinárce, Hollara jako baltika, Kovařovice jako nordika a j.

konstituce i v mnoha jiných oborech teoretických a praktických. Pro lepší charakteristiku našich předků, zvláště však našich současníků, neváhám zařaditi biotypologii do genealogie. Cena vysvitne po zjištění sama sebou.

Spolehlivé určování konstitučních typů po pokusech mnohých badatelů (Sigaud, Mac Auliffe, Giovanni, Viola a j.), ustálilo se dnes více méně na nauce Kretschmerově, zvláště pro přihlédnutí i ke stránce duševní.⁷⁾ Níže podávám tu schematica Kretschmerovo tří charakteristických konstitučních typů, s připomínkou samozřejmě možné smíšenosti.

T y p a s t h e n i c k ý (leptosomní), vyznačuje se hubeností, protáhlou postavou. Má slabé svalstvo, úzká ramena, kostnaté ruce, plochý hrudník s viditelnými žebry. Průměrnou výšku tělesnou udává Kretschmer u mužů 168.4, u žen 153.8 cm, váhu u mužů 50.5, u žen 44.4 kg.

T y p a t h l e t i c k ý je udáván silnou, svalovitou postavou s význačně širokými rameny a hrudníkem, zužujícím se trupem směrem dolů. Nápadné je svalstvo, tuhá kůže, silné kosti. Průměrná výška tělesná činí 170 cm u mužů, 163.1 cm u žen. Váha 62.9 kg u mužů, 61.7 kg u žen.

T y p p y k n i c k ý. Ve středním věku, t. j. na vrcholu svého vývoje je vyznačen pyknik mohutným vývojem dutin tělních, hlavy, hrudi a břicha a sklonem k ukládání tuku při dosti slabém vytváření končetin a hrudníku. Má široký obličej, krátký, silný krk mezi rameny, typicky vyvinuté břicho. Průměrná tělesná výška u mužů činí 167.8 cm, u žen 156.5 cm, váha u mužů 68 kg, u žen 56.3 kg.

Všechny tyto typy mohou se vyskytovat též smíšeně, mnoho jiných vlivů, zvláště prostředí, životospráva, strava a pod. mají tu svou působnost. Není pak vyloučeno, že průběhem let, zralostí, vývinem přechází jeden typ do druhého.

Zajímavé je však paralelní hodnocení těchto konstitučních typů po stránce psychologické. V úvahu přichází letora a povaha každého jedince v typu. Tak asthenik je buď povahy citlivé, dráždivé, nervosní, nebo naopak přísný, až chladný. V náladě kolísá mezi nadšením, vzrušením a opět zlobivostí a nervosní podrážděností. Doc. Dr. R. Krajiník⁸⁾ ve smyslu teorie Kretschmerovy udává tři kategorie těchto astheniků či leptosomů. Do první kategorie zahrnuje temperameny hyperestheticcké, lidé citlivé, jemné, s bohatým vnitřním životem duševním, dráždivé, nervosní, idealisty. Druhá kategorie zaujímá jakési střední postavení, jsou to lidé chladní, energičtí, systematictí, důslední, klidní a aristokraticky povýšení. Konečně do třetí kategorie patří lidé studeně nervosní, podivínové, indolentní, ochromeného afektu, až tupí, loudalové. Leptosomní lidé jsou často vážní, bez humoru, úzkostliví, důslední, někdy pedantičtí a reagují neúměrně na různé popudy. Pokud se sociálního založení týče, patří k nim idealisté,

⁷⁾ Ernst Kretschmer: *Körperbau u. Charakter*, Berlin, 1936.

⁸⁾ Doc. Dr. Boh. Krajiník: *Program a metody biotypologického výzkumu*, v knize »O lidské konstrukci«, Praha, 1939.

reformátoři, revolucionáři a organisátoři. Jinak to bývají lidé svěhlaví, nedůvěřiví, někdy i brutální a protispolečenští.

Naproti tomu pykniky udává Krajiník jako lidi spokojené, příjemné, dobrosrdečné, snadno se nerozčilující, do jisté míry těžkopádné, mnohomluvné, naivně sebevědomé, někdy velkoryse podnikavé, jsou požitkáři, často nerozhodní, družní, otevření.

Athleti jsou ve středu obou typů. Mají temperament převážně flegmatický, povaha klidná, vyrovnaná, ale energická. Klidně se pohybují, málo mluví, fantasia je omezena, jsou věrní, v sociálním smyslu spolehlivého chování.

Jako celý genealogický výzkum velmi mnoho a platně prospívá mnohým vědám, zvláště historii, sociologii, genetice, eugenice, sociálnímu lékařství, psychiatrii a pod., právě tak dobře mohou nám genealogům pomoci při oceňování a hodnocení jednotlivých předků i rodů dosažené, moderní poznatky biotypologie a rasového badání.⁹⁾ Cena pro rodové žijící současníky je samozřejmá, neboť jsou nejdostupnějším materiálem k hodnocení jak jejich somatického vzhledu, tak i psychické korelace. Zajímavějším bude jistě pokusit se vykonstruovat ze stručných poznámek, zápisů, vyprávění i obrázků tělesný vzhled, případně i duševní hodnotu předka, kterého známe jen podle suchých, neživotných dat matrik a archivalií.

Sestavíme-li pak výsledky našeho badání po této stránce do souhrnu, přijdeme na množství velmi zajímavých věcí. Jaký rasový evropský typ převládal v rodě? Dědeček se narodil v Bosně, má snad skutečně dinárský typ? Jaké byly následky míšení a křížení v rodě? Odůvodnění životní odolnosti a síly. Jakého typu konstitučního většinou byli předkové? Dědil se sklon k tomuto typu? Jak se měnil typ během let? Na jakou povahu a temperament lze podle zevnějšího vzhledu soudit u předka? Odůvodňuje jeho vzhled jednání s lidmi, úřady, vrchností, podřízenými?

V přemýšlení jde jedna otázka za druhou. Myslíme o svých předcích podle dobrodiní užitečných výzkumů moderní vědy.

Účelem pak tohoto pojednání je pomocí rodopisci doplniti záznamy v rodinné kronice neméně zajímavými výsledky typologických šetření.

⁹⁾ Reichsstelle für Sippenforschung v Berlině na př. hodnotí poznatky o rodech po všech stránkách.

Josef Pilnáček, Vídeň (Wien):

Památník Ezaiáše Jesenského z Velké Jeseně 1599-1631.

Vídeňská (Wien) knihovna knížat z Liechtensteinu chová pod značkou Sig. 41-6-3 vzácný památník, který kdysi patřil Ezaiáši Jesenskému z Velké Jeseně (na Slovensku) a který obsahuje různá věnování jeho známých ze studií, přátel a příznivců hlavně z Německa a Slezska, též z Čech, z Moravy a z Polska.

Z našich rodů jsou tu mimo jiné páni z Kunštátu a Münsterberka (Münsterberg), Zilvarové z Pilníkova, Skrbenští z Hříště, Žerotínové, Kinarové ze Scharfensteina, Zaturectí ze Zaturca, Minkvicové, Dobšicové, též Stanislav Bláha, podkoní kn. Liechtensteina (str. 79), a mnozí jiní.

U většiny zápisů nacházíme krásně malované znaky, často též alegorické malby a současné znázornění krojů, zbroje atd. Ezaiáš Jesenský pocházel ze staré slovenské zemanské rodiny, z které uchýlil se Baltazar Jesenský z Velké Jeseně před Turky do Slezska, do Vratislavi (Breslau). Z jeho dětí známe proslulého Jana Jesenského z Velké Jeseně, slavného lékaře, který vynikl pod jménem Jesenius; vydal mnoho lékařských spisů a byl po bitvě na Bílé Hoře dne 21. června 1621 v Praze ohavně popraven (viz obšírně Ottův Slov. XXX, 267).

Ezaiáš byl jeho bratranc. Roku 1604 byl již doktorem a nazýván byl »mladým« (juvenis). Léta 1599—1613 ztrávil v četných německých městech, zejména ve Vitemberce (Wittenberg), v Norimberce (Nürnberg), ve Vratislavi (Breslau) a ve Vídni (Wien); byl též v Praze (1617), v Ženevě (1606), v Bratislavě (160?), ve Varšavě (1626) a jinde, jak vysvítá z jednotlivých zápisů, které uvádíme postupně podle stránek památníku. Samozřejmě jest mnohdy zápis těžce čitelný a zvláště podpisy jsou často nerozluštětelné. Věnování jsou skoro vesměs krátká a obsahují často kromě dat a podpisu rodné heslo, nebo jinou průpověď či pořekadlo. Většina zápisů jest německá, mnohé jsou latinské, a to:

1. str. *Sathureczky v. Sathurtzo* (pouze celostranný krásně malovaný znak rodiny Zatureckých ze Zaturca, žijící až doposud na Slovensku a v Uhrách. Znak: štít napříč půlený, v dolní modré polovici trávníček, z něhož vyrůstají tři bílé květy, v horní žluté polovici rostoucí medvěd přirozené barvy, držící v jedné tlapě zlatou korunu, za medvědem zlatá hvězda. Klenot: tyž rostoucí medvěd se třemi květy jak v dolní polovici, přikryvadla upravo modrá a zlatá, vlevo červená a bílá).

2. *Behmann von Schmolz*, znak: v červeném poli rytíř s mečem, klenot: dvě orlí křídla (pravé červené, levé černé), přikryvadla: červená—černá.

3. von Rindfleisch.
18. August Dux Saxoniae, 1604 (znak).
21. Carl Herzog von Münsterberg, 1613 (znak uprostřed kunštátský).
23. Johann Georg princeps Anhaltinus, 1602 (znak).
24. Heinrich Wentzel Herzog zu Münsterberg, 1613 (znak).
25. Comes Sig. Forgach de Gimes, Vienna, 19/I. 1618.
26. Petrus Kohary de eadem Eques Aureatus, 1628 Okt. 1.
27. Carl Fürst Liechtenstein Herzog v. Tropau, 1615 (znak), na druhé straně je krásně provedený (zlatý) turecký nápis (podpis?).
28. Leon. Hilarius v. Meghau, geschrieben zu Praslau, 1611 12/10.
28. Hans Ludwig v. Kufstein, 1628 (znak: v červeném poli na troj-pahrbku černoch s mečem, klenot: dvě orlí křídla barvami napříč dělená, pravé bílé červené, levé červené bílé). Jde o doposud žijící rakouskou rodinu z Kufsteina.
29. Wolrachus Comes a Waldeck, 1606.
29. Vitus Henricus Turrianus comes Baro, 1617 7/3, psáno ve Fünfkirchen.
30. Caspar Magn. a Minkwitz, Carl Richard a Minkwitz, B. v. Minkwitzburg, 1603 (znak).
31. Wilhelm von Hofkirchen, 1618.
32. Ferdinand Hoffmann Liber Baro, 1602 (znak: štit + uprostřed se štítem; v 1. a 4. poli kozel, v 2. a 3. snop, uprostřed lev v modrém poli).
33. Christoph v. Rappach, 1604 (znak).
34. Simon Appelmann, Obrist-Wachtmeister, 1624.
37. Ernst (?) von Kolomitsch, Freyherr, 1628.
38. Stanislaus de Kalinowina Zaremba, Capitanus Grabowiensis, 1613, znak: štit napříč půlený, v dolní červené polovici tři stříbrné kostky, v horní modré rostoucí černý lev, klenot: rostoucí černý lev, příkryvadla: vpravo žlutá modrá, vlevo červená bílá (polský znak Zaremba).
40. Wrygher (?) von Promnitz, Freiherr, Prag, 1616 5/9 (znak).
41. Liborius Baro de Saint Siluxe (?), 1631 20/5.
43. Georg Winter, comes palatinus... et Ducis Saxon Veimar. consiliarius, Pragae 5/2 1617.
45. Wilhelm L. Baro a Schönburg, Dominus in Glaucha, 1604 (znak).
46. Joh. Fridericus L. B. Zerotinus, 1602 (žerotinský znak).
47. Primislaus L. B. Zerotin, 1605 (žerotinský znak). Johann Theodoricus L. B. a Zerotin.
48. Henricus de Comenic, Baron de la Ville aux oleve (?) a Bratislaviae 160?
50. Richard L. B. Tschernembl, 1604 (znak).
- Johann L. B. Tschernembl, Wittenberg.
51. Adam Bes Frhr. von Kölln u. Ketzendorf, 1601 (znak: v červeném poli lev a lipová větev; slezský rod Besů).
52. Alexander Petrus Turto (?) de Szekanowycze, Palatinus Lublinensis, 1606 12/3.
58. Wolf Henrich Strein v. Schwartzenau, 1606, Genff, Joh. Wolfartus Streinus Baro Schwartzenau, 1606, Genevae, Joh. Fridericus Baro a Zinsendorf, Genevae, 1606.
59. Fridericus Casimirus comes Ortenburgiensis, 1606, Johann Philip der Eltere Braun zu Ortenburg, Henricus comes Ortenburgiensis.
61. Wolf 1622 Wien Sept. 4.
63. ... Sylwer von Sylwer[stein] und Pilnikau, 1606 (z české rodiny Zilvárů).
63. Christoph v. Logau und Hendorf, 1606.
65. Joh. Baptist Weber de Pisenberg et Krumpach, caesar. consiliarius Camera. Aulica. 1617 20/5 (znak: štit na zdí půlený, v pravé modré části zlatá hvězda, v levé žluté části žlutý (!) půlměsíc, klenot: dvě orlí křídla, pravé modré se zlatou hvězdou, levé žluté se žlutým půlměsícem).
61. Janas Fryd...., 1629 (znak: štit napříč půlený, ve spodní polovici tři zelené pahrbky vedle sebe a z každého šlehající plameny (sopky),

- v horní červené polovici rostoucí zlatý lev; klenot: dva buvolí rohy, mezi nimi týž lev).
61. Henrich (?) Schellenedorf v. Hornsperk, 1617.
 69. Mathia Arnoldus a Carstain in Bodecz, com. Palat., secretar. Poloniae Reg., Warsowiae, 1626 April 3.
 70. Tobias Gertinger, Sac. Caes. Majestatis Consiliarius, Viennae, 1631 4/4.
 72. Andrea Czarneky, Cortegiano M. Ser. R. Li. Poloniae, Varsovia, 1626.
 72. Adamus Dobschütz, Capita. Wratislaw (znak Dobšiců z Plavna).
 74. Florianus Droslovinus a Droslowitz, comes Palat., Vienae 1620 (znak: štít + se středním štítkem, v 1. a 4. poli orel, v 2. a 3. tří lilek, uprostřed ptáček na trojpahrbku).
 75. Dawid Hoseler von... auf Wangern u. Peterwitz, 1614 (znak: ve vrchní části štítu červený pruh, spodní část +, 1. a 4. pole bílé, 2. a 3. černé, klenot: rohy).
 75. Bartell Dobschicz v. Plauen auf Therzensch? 1625 (znak jak dříve na str. 72).
 76. Wenzel Katarin von Kattaro, Fürstl. Tropp. Rath u. Oberhauptmann, 1615 (znak jak uveden ve Staromoravských rodech str. 138).
 76. Wenzel von Stang... Prag, 1617 (znak: ve zlatém štítě tři supí hlavy s krkem); na téže straně krásná malba soudobého rytíře-lovce s chrty.
 77. Mattes Vanathier (?), 1615.
 77. zu Kossic, 1626.
 78. Christoph Katharin v. Kattaro, 1616 (rytíř na koni se štítem a znakem Katarynů z Katařa (jako zde na str. 76)).
 79. Stanislaus Blaha, Fürst. Liechst. Stallmeister und Fendrich, 1616.
 80. Georg Lizsch (?) 1616 (znak: na stříbrném štítě pokosný červený pás; klenot: panna v červené jupici, mající vlasy rozcuchané (vlající).
80. 1630 Viennae (?).
 80. 1630 Viennae (?).
 81. Alrirl (?) v. Korkwitz und Keschendorf auf Czilisch (?) und Glessersdorf, 1626.
 82. Luistorf v. Bibritsch zu Koppitz, 1626.
 83. Johannes Haunold, 1614 2/2 (znak: přes modro-bílé šachovaný štít červený pás pokosem, klenot: dvě rozložená orli křídla, mezi nimi ruka s mečem).
 83. Nic. Steinsbergeri Rectoris, Vratislav.
 84. Niclas Ebenz (?) auf Cattorn (?), 1617 (znak: v horní části štítu ve žlutém příčném pruhu půl gryfa, ve spodní části dva žluté a dva černé pásky; klenot: rostoucí gryf).
 85. Franciscus Romanus..., Vratislav.
 86. Christophorus Hecht, Consiliar., Weinberg.
 87. Felix Platerus, D. Basil. Archianos et Profesorr, 1606.
 88. Michael Zeller zu Rastenberg (znak: ve spodní červené třetině štítu bílá růže, vrchní část štítu pokosem dělená, nahore červená, dole bílá a v každé části růže střídavých barev, klenot: tři pštrosí péra).
 88. Alexander Zell zu Rasstenberg.
 89. Joannes Haunold junior, 1614 9/1 (znak: jak na str. 83).
 90. Isacus, 1606 3/2 Monspely.
 91. Dionysius Gothofredus, 1606 27/3, Heidellensa (?).
 91. Lazarus Tucher, 1606, Norimbergae.
 92. Hans... Bathermayer, 1622 2/5, Wien.
 93. Salomon Guttwasser, D. Princ. Liechtenst. Cancelarius, Oppaviae, 1617 25/5.
 94. Hieronymus Tucher, 1606 22/4 (viz zde str. 91).
 95. Sigismund v. Gotzem (?), Marchicus, 1606 24/2.
 96. Michael Preschneid (?), 1617 8/4.
 97. Carolus Sitonius, Vratislavia, 1612 Aug. 12.
 98. Abraham v. Seidlitz auf Burghartsdorf, 1606 13/1.

99. Sebastian v. **Zedlitz**, Witenberg, 1604 (znak: přeska Zedliců), při tom věnování »nobili viro doktore juveni Esaiae Jesensky«.
100. Johann senior **Skrbensky a Hrzistie**, Wratislavia 1599 (znak Skrbenských z Hřisté).
101. Jaroslav **Skrbensky a Hristie**, 1599.
101. Joannes **Skrbensky a Hristie**.
102. Wenceslaus **Skrbensky a Hristie**, 1599 (znak jako dříve).
102. Georg **Fuchs a Schweinshaubten**, 1605, 7. Aug. (znak: na žlutém štítu vzpřímená liška, klenot: sedící liška, přikryvadla žlutá, červená).
102. Georg Sigmund von **Trusenpach** (?), 1629 (znak: na stříbrném štítu tři červené přičné pruhý, dva klenoty, muž v bílo-černé pruhované jupici v čapce s pérem, orli křídlo bílé a černé pruhované).
103. Vitus Rudolfus a **Stainach**, 1601 (znak: na červeném štítu tři stříbrné kameny, obdélníky, spodní největší, nad sebou ve způsobu pyramidy, klenot: tytéž kameny, zdobené šesti páry pštrosími, přikryvadla: červená, bílá).
104. Abraham Georg **Schindel** (znak: na červeném poli tři do středu ležící stříbrné šindely, klenot: kolem tří šindelů věnec z červených a bílých pštrosích per, za věncem dvě rozložená orli křídla z červených a bílých per složená; Šindlové byli známá slezská rodina, která se vyskytuje též na Moravě a v Čechách).
105. Christoph **Salisch**, Wittenberg 1603 (znak: na štítu zelený paroh a černé křídlo, klenot: osm praporeček, přikryvadla červená a černá; znak známého slezského rodu Sališů).
105. Ernestus a **Zedlitz**, 1601 (znak: sponka Zedliců).
106. Georg **Hobe Mezalburgius Saxo**, 1602 Vitenberg (znak: na stříbrném štítu růže z polovice červená, druhá polovice stříbrná (!), klenot: dva buvolí rohy barvami dělené (červené a stříbrné) a mezi nimi růže z polovice červená a stříbrná).
106. Erasmus a **Nostitz et Ransau**, 1600 Wratislaw (znak Nosticů).
107. Caspar **Hamann** (?), Frankfurt 1604 (znak: štit na příčně půlený, v dolní modré polovici tři kostky vede sebe, v horní stříbrné polovici rostoucí černý orel, klenot: dvě křížem přeložené lopaty, zdobené páví kytou).
107. Loth. (?) **Weisenbach**, 1604 Witenberg (znak: na stříbrném štítu černá hlava buvola, klenot: dva buvolí rohy barvami dělené, bílé a stříbrné).
108. Christoph **Witzhum von Eckstadt**, 1604 (na štítu přičný pruh a tři zlatá břevna, klenot: kohoutí péra, přikryvadla: žlutá červená).
108. Reinhard v. **Boyneburg**, 1604, Witenberg (znak: štit +, 1. a 4. čtvrt černá, 2. a 3. stříbrná, klenot: buvolí rohy barvami dělené).
109. Adam **Windorfer a Windorf**, comes palat. civis Prom. 1617.
109. Felix Starzev, Aussig, 1603, Wittenberg (znak: štit + v 1. a 4. čtvrti vzpřímený jednorožec, 2. a 3. čtvrt pokosem a poškem dělená, v horní části tři modré pruhý, v dolní části pes; dva klenoty: 1. orlí křídla a mezi nimi rostoucí jednorožec, 2. sedící pes, s obojkem na krku).
110. Gottfried von **Brandstein**, Vratislavia 1609.
110. Godefried **Bernhardus ab Ende**, 1609, Vratislavia (znak: na zlatém štítu černé divoké prase v poskoku; klenot: totéž sedící prase).
111. Siegfried **Powischlub**, 1605 (znak: na modrém štítu černý vzepjatý medvěd, klenot: proutěný koš, ze kterého vylezá medvěd).
111. Baltzer v. **Döbritz**, 1601, Wittenberg (znak: stříbrné znamení jako písmena Y na červeném poli, klenot: tři černá pštrosí péra; přikryvadla: červená, bílá).
112. Hans Heinrich v. **Wuthenow** (znak: na stříbrném štítu dva křížem přeložené háky, nad nimi hvězda, klenot: panna červeně oděná, s vlasy stočenými v uzel, držící v každé ruce hák).
112. Jacob v. **Wuthenau**, Wittenberg, 1602.
113. Gussio v. **Büchler** (znak: na stříbrném štítu červený vzepjatý jednorožec, klenot: rostoucí červený jednorožec, ale okřídený).
113. Otto v. der **Hayn**, 1601, Wittenberg (znak: na červeném štítu žlutý trojúhelník hrotem dolů postavený, nad ním koruna, klenot: panna, zelená

oděná, držící v pravici tři květy na stonkách, přikryvadla: červená žlutá).

114. Joachim **Bothmer**, 1604, Wittenberg (znak: na stříbrném štítě modrý koráb (lod'), klenot: týž koráb se stožárem a kýtou).

114. Elias **Druchses**, 1601, Wittenberg (znak: na modrém štítě stříbrná vpravo hledící orlice se třemi červenými pásy, klenot: dva žluté buvoli rohy, mezi nimi červeně oděná panna).

115. Christoph v. **Marschalk** (znak: na stříbrném poli dvoje starosvětské nůžice, vzhůru otevřené, vedle sebe, klenot: dva buvolí rohy červeně a bíle barvami dělené, každý se třemi praporečky).

115. Wichardus **Bardette**, 1602, Wittenberg (znak: na červeném štítě sekera poškem, pod ní růžice, klenot: dvě stříbrné růžice vedle sebe, za nimi dva praporečky stranou a mezi nimi páví kýta).

116. Joh. Frid. **Hunnius Hosatg**, 1602, Wittenberg (znak: štit dělený, nahoře žlutý, dole stříbrný a na celém štítě červený lev, klenot: rostoucí červený lev).

116. Jost Caspar v. **Melzradt**, 1602, Wittenberg (znak: na stříbrném štítě pět kosodělníků, zlatých, vedle sebe položených ve způsobu pokosného pásu, klenot: orlí křídlo s týmž kosodělným pasem, přikryvadla žluto-bílá).

117. Ernst a **Freinberg**, 1602 (znak: na modrém štítě noha (neobrněná!) v kolenně ohnutá, klenot: zelený věnec, na kterém leží beránek, přikryvadla modro-bílá).

117. Georg **Kinner a Scharfenstein**, 1599, Vratislav (znak: na modro-červeně děleném štítě zlatý gryb, známý znak slezské rodiny K. ze S.).

118. Daniel **Kinar a Scharfenstein**, Silesiae 1599 (malba rytíře s pannou).

119. Wenzel Adam **Aufermag**, 1630.

119. Jan Bernhard **Seyman a Carlsperk**, 1604, Wittenberg (rytíř na koni, držící štit se znakem, na štítě krychlová zed', z níž vyvrštá května se zlatými listy, klenot: dva buvolí rohy, černé a stříbrné, péry zdobené).

120. Caspar **Cunradus, Wratislaw**, 1617.

Johann Hermann D. senior, Wratislaw, 1602.

121. Caspar v. **Theymeren** (?) Saxo 1603 Wittenberg (znak: na stříbrném štítě poškem plot, zhotovený z červených zahrocených latí, nad plotem červená růže, klenot: panna červeně oděná).

122. Henric. **Toblinzig**, Marpurg, 1605 (znak: na stříbrném štítě trávníček a na něm jabloň s červenými jablkami, klenot: dvě na způsob Y vzhůru čníci berle, přikryvadla červená a bílá).

122. Philip ab **Embden**, 1601, Wittenberg (znak: zelená krokvice, od spodu do polovice štítu se stříbrnou pflaillii uprostřed, nad krokvicí dvě červené růže; klenot: zlatý sloupu kýtou zdobený, s jedné strany sloupu půl růže, s druhé půl lilia; přikryvadla červená a bílá).

123. Georg. **Stoentyn Pomeran**, 1603, Wittenberg (znak: štit poškem dělený, spodní část červená a zlatě šachovaná, v horní části rostoucí jelen, klenot: tři pštrosí péra).

124. Christian Lautenbach, 1603, Wittenberg (znak: na červeném štítě stříbrná řeka pokosem, klenot: dvě křídla, pravé červené, levé modré, každé s řekou střídavých barev, přikryvadla vpravo červeně bílá, vlevo modrobílá).

125. Henrich **Durinell**, Saxo, 1601, Wittenberg (znak: na červeném štítě stříbrný napjatý lev, klenot: kruh, ze kterého vycházejí tři tyčky pštrosími péry zdobené).

126. Heino a **Rochau**, 1603, Wittenberg (znak: na zlatém štítě tři poloviční lilia (rohy), klenot: rostoucí kozel).

126. Jacob v. **Buer** (znak: štit +, v 1. a 4. červeném poli sedí stříbrný pes, ve 2. a 3. žlutém poli je prsten, zdobený v horní části pštrosími péry).

128. Georg Christoph v. **Berchem**, 1615 (znak: štit +, 1. a 4. červené pole s černou orlicí, 2. a 3. žluté pole se stříbrným pásem, ve kterém jest zlatá koule; klenot: buvolí rohy barvami dělené, pravý žlutý a stříbrný, levý bílý a červený, mezi nimi táž orlice, stojící na trojpahrbku).

(Pokračování příště.)

ThDr. Václav Bartůněk:

Ukazatel příjmení v pyšelské matrice oddaných z let 1678-1720.*)

Jakub Barochovský, syn Václava, primatora pyšelského a Dorota Maršíková. (Současně s hr. z Hollweilu 12. V. 1715, str. 42.) Jiří syn Martina Balšána ze Zaječic a Dorota, dc. Krištofa France, býv. šafáře v Pyšelích (46). Václav Barochovský a Anna Kozáková (9). Jan Barochovský a Lidmila dc. Martina Zahradníka z Ládvi, družba Jan Kunz, páže hrabecí, svědek Ignác Šop, kantor pyš. (22). Václav Bandys, vdovec ze Zaječic a Alžb. Ježková z panství dobříšského (22). František Batělovský »na marši vojenském, Gefrait« a Barbora Hladická z Libochovic (171 10). Jakub Bednář z Pětihost a Anna, pradlá pyšelská (2). Jan Bejšovec, syn slouhy a Dorota Kopánkova z Jílového, sv. Jiří Palička, zahradník (20). Bernard Bíba z Pyšel a Kateřina Vitinková z Nespeku (12). Jiří Bíba, vdovec a Alžb. Doušerova, dc. Tomáše z Pětihost (15). Jiří Bíba z Pětihost a Mariána Čížková z Pyšel (1). Václav Bíba z Pětihost a Anna Havličková ze Zaječic (2). Martin Bruna, švec z Předboře a Marie dc. sládky z Předboře (25). Jiří Bruna a Alžb., dc. tkalce z Pětihost (5). Jiří Breburda z Borové Lhoty a Dorota Havlová z Jílové (22). Jakub Brož ze Šeberova a Barbora Procházková z Brtnice; řečník Jan Schulz, kantor popovský (29). Krištof Brož z B. a Dorota Paurová z Jílové (31). Jiří Bukvář, kočí hr. z Holleweilu a Judita Kačerková ze Stříbra, dřužba Daniel Lumenda, rajtknecht (29). Hons Budkovský a Alžběta Kozáková z Pyšel; dřužička Magdalena, kuchařka p. poštmistra z Nespeku (7). Matěj Bylyna a Justýna, vdova po mlynáři pod Pětihosty (36).

Matěj Čuba a Mariána Zachová, dc. Martina z Malých Žiřan (14). Matěj Dlabal a Dorota (40) z Pětihost. Pavel Dlabal a Anna dc. Jana Hrušky, tkalce z Pětihost (44). Trojan Dlabálek, ovč. pacholek, a Dorota, dc. Matěje Kocourka, mistra polního z Vys. Lhoty, smluvní Vít Beránek z Čerčan (19). Jan Dráb a Lidmila Janáková ze Zaječic (8). Pavel, syn Jiřího Dvořáka a Anna, dc. Jiříka Hanuše, souseda pyšelského (39). Jiří Dvořák a Magdalena, vdova po Jiřím Hanušovi, poddaní pyšelští, orator: Ondřej Macháček z Gabrhel (45). Martin Dvořák, pyš. zahradník, a Anna, dc. Martina, poddaní hr. z Hollweilu (34). Martin Dvořák a Dorota Beranova z Malešina (7). Jiří Dvořák a Kateřina Ptáčková z Kovařovic (6).

Josef Ehrlich, fejčar z Divišova a Anna Mulzerová z Litoměřic (42).

Matěj Farkas a Anna, dc. Václava Dvořáka z Hvozdce (39). Fridrich a dc. Matěje Peška Lidmila (38). Václav Fisika, syn Jana a Kateřiny, dc. Martina Jedličky (17). Eliáš Flíček a Anna Nesměráková, dc. Jana Družba: Tomáš Nesměrák, Laufer (35).

Vojtěch František Gube z Netolic, správce statku lojovského a Zuzana, dc. Ludvíka Alexiuse, krajsk. sekretáře kraje kouřimského (47).

*) Srovnej články téhož autora »Nejstarší matrika v Pyšelích z let 1678 až 1720« a »Ukazatel příjmení v pyšelské matrice křtěných z let 1678 až 1720« v ČRS XIII., 55—57 a 118—122. (Číslice v závorkách znamenají stránky původního rukopisu pyšelské matriky.)

Josef Hadraba z Radimovic a Alžb., dc. Jana Křtěna (40). **Tobiáš Hájek**, popovský cihlář a Dorota, dc. Jiřího Jedličky, pyšelského souseda. **Drůžička**: Lidmila, kuchařka obročního (45). **Ondřej Hanuš** a Alžb., dc. Václava Balšána z Pyšel (1). **Jiří Hanuš**, vдовec a Magd. **Trojanová**, poddaní hr. z Hollwillu (24). **Martin Havlů** a Dorota Čížková z Pyšel, držidlo Anna Myslivecova, bažantnice (18). **Matouš Havliček** a Marianna, dc. Matěje Šmakala z Pyšel (30). **Jakub Havliček** a Kateř. Ptáčkova, vdova po Janovi, podanní hr. z H. (35). **Jan Hatlák** a Rosina Breburdová z Botrové Lhoty (19). **Jakub**, syn Jana Holého ze Zaječ. a Anna, dc. Marka, slouhy z Pyšel. **Drůžička**: Dorota, pradl. hraběcí (45). **Václav Houška** a Kateřina Merholtová z Pětihost (46). **Jiří Honz** z Nespeka a Alžběta (4). **Václav Hoprand** a Dorota Hudláčkova z Mrače (7). **Mikuláš Hovorka**, hejduk p. hr. z H. a Anna Pivněcková z Bohounovic, družba: Josef Bohouš, bažantník zaječický (32). **Matěj Hrubeš**, kovář ze Zaječic a Dorota Ulrychova, dc. Jana, senkyře ze Zaječic (36). **Řehoř Hruška**, sklenář, a Alžběta Šindelářová (17). **Jan Hrdlička**, kuchař a Kateřina Kolářová (6). **Pavel Hula**, vдовec a Barbora Paduchová, děvečka, poddaní města Benešova (44). **Jan Hubínek**, Folkner p. hr. z H. a Anna, komorná slečny ze Schlenzerperka (37). **Pavel Hurych** a Dorota, dc. Matěje Dlabala, poddaní hr. z H. (33). **Matěj Hurych** a Veronika Barochovská, poddaní hr. z H. (37).

Matěj Janda a Dorota, dc. Pavla Nešuty ze Zaječic (39). **Vojtěch Janda** a Lidmila, dc. Jana Novotného (44). **Jakub Janda** a Kateř., dc. Jana Baudysa (5). **Jakub Janda** a Dorota Lukešová, družba: **Matěj Vrabec** z Krivé Vsi (7). **Jan Jablonka** a Dorota Cibulová z Lojovic (31). **Pavel Janda** a Kateřina, dc. Jiřího Kaňky z Hřebčic (32). **Jan a Anna**, dc. **Havla Vrány**. Dr.: **Václav Dušek** ze Senohrab (5). **Jiří Jedlička**, pánský bečvář a Anna, dc. Jiřího Jelínka, koláře (34). **Daniel Jelinek** z Babic a Veronika Práškova z Mokřan (8). **Mikuláš Jenšovský**, vdov., ovčáký pacholek ze Zaječic a Marie Kolmanova, nevl. dc. polního mistra Jana z Jankova (20). **Václav Jenšovský**, s. Mikuláše, mistra pol. a Anna, dc. Jiřího Jandy, slouhy pyšels. (31). **Mikuláš Jeřábek** a Anna Sirotkova (9).

Václav Čerpa a Magdalena Malcová. **Družba**: Vojtěch Chlumský z Mrače (9).

Řehoř Kaňka z Hřebčic a Marianna, dc. Matouše Práška, býv. hospodského na Kukliku, orator: Ondřej Hrašek z Vidovic (48). **Václav**, syn Jana Kaňky a Anna, dc. Václava Práška, mlynáře z Mokřan; smluvčí Jan Přibyl z Krivé Vsi (25). **Daniel Kalfar** a Marianna, dc. Daniela Pekelského (33). **Jan Kába**, syn Václava z Pětihost a Pavla Studničková (36). **Josef Khykl** a Dorota, dc. Pavla Charváta, šafáře dvora pyšelsk. Orator. **Josef Sadský**, hrnčíř z Pyšel (44). **Jan Klobasa** a Veronika, dc. **Holesova**. Smluvčí: Adam Jaroslav Nyzumburský, kantor pyš. (3). **Jakub Klouha**, provazník vдовec a Alžběta, dc. Jiřího Třešňáka z Babic. **Družba**: Vojtěch Fulín z Barochova (29). **Jakub Kočí** a Kateřina, vd. po Janu Hrdličkovi, kuchaři. **Družba**: Daniel Hřejpivo, podstarší (15). **Matouš Koded** z Budkovy Lhoty (Buková?) a Dorota Přimotova, dc. Bartoně (15). **Václav**, syn Mikuláše Kodeda a Anna Breburdova z Borové Lhoty (26). **Václav Kolář** z Malešova a Marie, dc. Krištofa France, šafáře ze Zaječic (r. 1711). **Matěj**, syn Jana Komorníka z Dubu a Anna, dc. Jana Novotného (Zaječice, str. 39). **Jakub Kovář** z Košíka a Kateřina Sakařova z Pyšel (2). **Jan Kotlabus** a Anna Trojanova ze Zaječic (13). **Krištof Kožený**, vd. z Kovářovic a Veronika, dc. Václava Kaby z Pětihost (31). **Jan Kratochvíl**, pyšelský kovář a Jana Kalcová, dc. Jana (33). **Václav Kročák**, pacholek z Nového Dvora a Marie (39). **Matouš Křivina** z Žihán a Kateřina Moravcová vdova z Celčan (15). **Jan Křížek** z Jarkovic a Anna Dřízalová, dc. Jakuba z Vidlákovy Hory (dnes Lhota!). Smluvčí: Karel Kurka z Krušišan (16). **Matěj Kubát** a Anna Svobodová, vd. po Vojtěchovi (43). **Pavel Kut** a Dorota Hoprandova z Mrače (14). **Mikuláš**, kuchař mladý, a Alžběta Houdková, klíčnice. **Družba**: Jan Krejčí, lokaj (5).

Daniel Leibtmor z Pyšel a Anna Achtpillerová, oba svobodní (23). **Frant. Karel**, hr. z Lichtenšteina, pán na Telči a Juliana, hr. z Hollwillu. **Družba**: Leopold Krakovský, hr. z Kolovrat (27). **Jiří Lomarek** a Anna

Zubková (12). Pavel Lomer, pacholek a Kateř. Jandova z Pyšel (4). Daniel Lumenda, Reitknecht a Alžběta, dc. Jana Hampla, hejtm. panství pyšelsk. (29).

Matěj Macháček, vd. ze Zvánovic a Kateř. Gregorová (?), býv. kučkařka v zámku pyšels. (40). Jakub Macháček a Anna Šmakalová (38). Matěj Málek, s. Pavla z Pětihost a Dorota Markova, dc. pyšels. slouhy (24). Václav, s. Pavla Málka a Alžb. Pyšelská z Pyšel (30). Jan Málek z Pětihost a Kateř. Ptáčkova (12). Václav Málek a Lidmila Práškova z Nové Vsi (47). Marek, pacholek z ovčína pyšelsk. a Rosina Borovková (2). Marek, pastýř, vdovec a Marie, dc. Václava, slouhy z Pětihost. Svědek: Henrych Brumovský, švec pyšelsk. (14). Matěj Marš ze Stráncic a Magdalena Pastejrová z Mnichovic (7). Martin, zahradník pyšelský a Veronika Chvátalová. Družička: Lidmila z fraucimoru (3). Martin a Dorota Röhová z Městečka (4). Václav, s. Mikuláše z Mezihoří a Anna, dc. Jana Hůly z Mrače. Družba: Pavel Nikodem z Čelčan (18). Jan Minář, mokřanský a Anna, vd. Družba: Jan Velíšek, tkadlec kuchlický (6). Jan Muzykář a Anna, vd. po Břečkovi (3).

Václav Nešuta z Pyšel a Marie, dc. Matěje Kotlabusa (25). Jakub Nešuta, kočí a Justina Hašákova z Jilového (4). Martin Novák, syn Václava z Myšic (Myšlín?) a Dorota Salátova z Myšic (12). Jakub Novák, s. Matěje ze Lštění a Magdalena Brožová, dc. Jiřího z Mrače. Přítelé: Jakub Klocperk z Klocperku, býv. českobrodský rychtář, družička Konstance Petrová, dc. konopištského hejtmana (17). Martin Nikodymus ze Lštění a Barbora, vd. po Adamovi Platilovi (30).

Jan Paducha a Kateř. Bíbova, poddaní hr. z H. (27). Matěj Palásek a Kateř., dc. Matěje, ponocného z Mrače (16). Jan Paur z Teplic a Žofie Kravinová, býv. komorná z Pyšel (36). Bartoloměj Pazdera z Čerčan, s. Jiřího a Magdalena Chlumská z Mrače (14). Pavel Pekař z Pyšel a Anna, dc. Mikuláše Haspocha, sládka pyšelského (6). Martin Pešek, vd. a Alžběta Kotlabusova (13). Jan Petřýdes, kuchař p. z Holleweilu a Alžb. Jedličková z Pyšel. Družba: Johannes, zámeč. písář. Svědek: Jan Fesl, kraj. sekretář (19). Martin Petřýdes a Jana Zelenková, dc. Jana, truhláře. Svědek: Jan Studený, kantor pyšelský (1700). Jan Petříček a Alžběta Roubíčková (44). Václav Piskáček a Lidmila, dc. Jana Kořenného z Kovářovic (12). Petr Pivonka, kočí z Pětihost a Alžběta, dc. Matěje Dvořáka. Družba: Jan Zahradník z Čechtic (20). Frant. Plocek, s. býv. měšťanina z Benešova a Jana, dc. Jana Bílka, býv. hejtmana panství načeradského (37). Jiří Pokorný, mlynář z Pětihost a Justyna, dc. Jana Zelenky, truhláře pyš. (28). Jan Podroužek z Pětihost a Anna, dc. Matěje Zrzka (?) (26). Václav Povýšil z Michovic (nyní Mnichovic) a Kateřina Zelenková, dc. Jana, souseda pyšelsk. (13). Petr Pokorný a Dorota, vdova po Janovi Provazníkovi (35). Matěj Ptáček a Alžběta Maršova, dc. Mikuláše z Pyšel (17). Jiří Ptáček a Kateř. Kožounova z Barochova. Svědek: Mikuláš, bažantník ze Zaječic (18). Vavřinec Ptáček z Kovářovic a Kateř. Martinova z Ládví, poddaný p. hr. z H. (32). Vít Praužil a Anna, dc. Jiřího Perlíka z Mrače. Sv.: Jiří Šticha z Kochanova (16). Jan Provazník z Pyšel a Dorota Trojanová ze Zaječic (12).

Jan Růžička a Dorota, dc. Pavla Barochovského (24). Vavřinec Řehák a Justina, dc. Jiřího Borka, řafáře pyšelsk. (46). Ženich z Lipan u Říčan.

Josef Sadský, hrnčíř z Pyšel a Terezie Bíbova, Dr.: Alžb. Hamplova, dc. hejtmana pyš. panství (28). Martin Sakař z Pětihost a Anna Smrková (1). Jakub Sakař a Alžběta, vd. po Vojtěchu Čížkovi, sousedu pyšelsk. (3). Jan Salátek z Řehenic a Anna Melíškova (35). Josef Ant. Seidler, purkrabí pans. pyš. a Regina Rechenbergerová. Družba: Pan Ries, komorník hr. Waldsteina z Komorního Hrádku (32). Jiří Skočdopole, krmíč k Estera Jandová (4). Václav Skočdopole, polní mistr a Dorota, dc. Mikuláše Jenšovského, podd. hr. z Holleweilu (33). Václav Smutný, syn Samuela, souseda města Hradiště a Veruna, dc. Jana Fifky, pyšelsk. myslivce (21). Jan Smetánka a Dorota Douderová z Pětihost (43). Mikuláš Souček, rodič pacovský a Alžb., dc. Pavla Zelenky, mlynáře z Pětihost (23). Jan Spitzar, purkrabí křivosoudovský a Barbora Lhotáková (25).

Matěj Svatoš z Čerčan a Eva Šálkova (16). Vojtěch František Svoboda, lokaj p. z Hollweilu a Anna, dc. Jana Zelenky, truhláře v Pyšelích (23).

Václav, s. Václava Šenfelda, »mistra ostrého meče« z Ríčan, t. č. po-
hodný v Pyšelích a Barbora, dc. Jana Červička, posla právního v městech
pražských. Družba: Mistr pohodný z Neveklova. Jan Šach, syn Vítá ze
Lhoty Zaječické a Alžb. Repáškova (16). Karel Šestikrátký z Poříčí
a Alžběta Hrdlínova. Řečník: Jan Salátek z Řehenic (30). Jan Šilán
z Pyšel a Rosina, dc. Jana Ulrycha ze Zaječic (24). Václav Šimek ze
Senohrab a Kateřina, dc. Pavla Šindeláře z Pětihost (25). Jan, s. Martina
Šindeláře z Pětihost a Kateř. dc. Adama Matoušského z Vavřetic (46).
Martin, s. Pavla Šindeláře z Pětihost a Anna Bendová, dc. Matěje z Vav-
řetic (17). Družička: Alžběta Barthušková z Malešina. Povel Šrůtek z Ne-
zdařic a Kateř. Krejcová z Barochova (21). Tomáš Šturm, vd., slouha
a Anna, dc. Matěje Devery z Lomnice u Popovic (40). Šťastný, slouha
a Eva, dc. slouhy. Smluvčí: Václav Tomáš z Javorníka (8).

Jiří Terana (?) z Pětihost a Anna, dc. Jana Ulrycha, tesaře v Zaje-
čicích. Smluvčí: Jan Trojan, rychtář ze Zaječic (20). Jan Tkadlec a Alžb.
Brúnova, dc. po Jiřím. Družba: Václav Fifka, myslivec (15). Jan, s. Jana
Truhláře a Marie Vesnarová, dc. Kašpara z Jihlav. Smluvčí: Karel Pá-
tek, sekretář (16). Jan Trojan ze Zaječic a Alžb. vdova po Jakubovi
Baušovi z Lojovic (19). Frant. Arnošt hr. z Třebešova, pán na Bibrachu
a Teresie Josefa hr. z Hollweilu. Družba: Frant. Karel Vratislav (42).

Jan Urbánek z Dunic na panství křivsoudovském a Alžb. Bibová z Pěti-
host. Družička: Kateřina Kučerová, vinopalka (21).

Václav Kantor ze vsi Štěnedy (?) a Salomena Jankova (9). Jan Vávra
z Kovařovic a Rosina Černá z Hořejší Lomnice, poddaní popovičtí (29).
Martin, s. Jiřího Vinaře a Anna, dc. Matěje Zrzka z Pětihost (39). Matěj
Vinař a Lidmila, dc. Krištofa Koženého z Kovařovic (1714). Václav Vích
a Magdalena, dc. Matěje Jedličky, podd. hr. z H. (23). Jakub Vojta z Cito-
lib a Dorota, vd. po Matějovi Etzličkovi, řezníku z Pyšel. Svědek: Pavel
Barochovský, purkrabí (18). Michal, syn Vojtěcha, rybáře z Tejnice
a Kateřina, dc. Martina Petřýdesa. Smluvčí: Václav Kolář z Chrástu.
Družba: Jan Stark z Podělus. Svědek: Jakub, mlynář z Tejnice (21).

Jan Zelenka, mlynář křešický na panství českoštěrberském a Alžb.
Zelenková z Pyšel (1711). Orator: Martin Jindřich Pokorný, primas divi-
šovský. Antonín Zelenka, truhlář a Justina Jirsová. Družba: Kašpar, štu-
katér. Orator: Michal Vrabec z Poříčí (37). Jan Zelenka, mlynář pod Pěti-
hosty a Veronika, dc. Jiřího Jedličky z Pyšel (34). Jiří Zrzek z Pětihost
a »poctivá děvečka« Lidmila Jandíková (45). Jan Žíla ze Sebechova a
Alžběta Kudrnová z Žiňan (14).

DROBNÉ ČLÁNKY.

Prof. Dr. Jindřich Barvíř:

Rodištěm Jana Amosa Komenského byla Komňa (Komna).

V listopadu r. 1941 vzpomínali jsme 270. výročí smrti Jana Amose Komenského, muže evropského, ba světového významu, a 28. března r. 1942 oslavena byla památka 350. výročí jeho narozenin. Narodil se 28. dne března r. 1592 na Moravě, hledáme-li však ve příslušné, již velmi četné literatuře jméno jeho rodiště, jsme zklamáni. Známý životopisec jeho Frant. J. Zoubek přijímal jako rodiště J. A. Komenského zprvu (r. 1871) Uherský Brod, později rozhodl se pro Nivnici (Fr. J. Zoubek: Život Jana Amose Komenského, 2. vyd. K tisku upravil Jan V. Novák, v Praze 1892). Dr. Jan Kvacsala, profesor na ev. lyceu v Bratislavě, jmenuje také Nivnici (Dr. J. Kv.: Johann Amos Comenius, sein Leben und seine Schriften, Berlin, Leipzig, Wien 1892). Fr. Aug. Slavík usuzuje jako rodiště J. A. Komenského Komnu (Časopis Matice moravské, XXVIII., 1904, str. 217—222). Ve velkých našich slovnících naučných nalezneme trojí údaj: v Riegrově Slovníku r. 1865 Václav Zelený jmenuje rodištěm Komenského městečko Nivnice, v Ottově Slovníku r. 1899 Jan V. Novák Uherský Brod, v Masarykově Slovníku r. 1929 R. J. Vonka Nivnici, v Novém velkém ilustrovaném Slovníku naučném r. 1931 čteme pak, že Komenský narodil se v Komně. Přičina růzností údajů těch jest ovšem, že v žádném z místních pramenů rodiště jeho není přímo zapsáno a také ho Komenský sám nikde výslovně nejmeneje. Nivnice i ves Komňa neb Komna jsou blízko Uherského Brodu, Komňa jest vzdálena pouze asi 12 km na jihovýchod, Nivnice jen asi 7 km na jihozápad.

Zajímám se o otázku rodiště Komenského zvláště od doby, kdy jako student na upozornění spisovatele Bedř. Pešky se strýcem svým Janem Dvořákem, tehdy katol. farářem v Chocni, četli jsme ve Brandýse nad Orlicí původní zápis svatebních smluv »kněze Jana Komenského« z roku 1624. Později, hledaje v díle Tomáše Pešíny z Čechorodu *Mars Mavoricus* z r. 1677, nalezl jsem v předmluvě jeho pěknou zmínu o Komenškém spolu s údajem jeho rodiště Komny, čehož jsem si zvláště povšiml, poněvadž Pešina velkou částí svého věku a svého přímého a důkladného badání o Moravě — i také v Uherském Brodě v tamních pramenech — (* r. 1629, † 1680) byl současníkem J. A. Komenského.

Pokud přijímá se Nivnice jako rodiště J. A. Komenského, udává se jako důvod, že Komenský zapsal se při nastupu do gymnasia v Herborně

v Nasavsku do jeho matriky dne 30. března 1611 vlastnoručně podle jednoho čtení Jan Amos Nivniceus (Hermann Ferd. v. Criegern: Johann Amos Comenius als Theolog, Leipzig u. Heidelberg 1881, str. 1), podle Zoubkova spisu, 2. vyd., str. 6, Joh. Amos Nivnicensis a r. 1613 jako posluchač university v Heidelbergu byl zapsán jménem Joannes Amos Nivanus Moravus. Již také r. 1873 prof. Josef Durdík oznámil v časopise Světozor na str. 78 ve článku svém Pražský rukopis Koperníkův, že na rukopise díla Koperníkova, chovaném ve hraběcím Nostitzském majetku v Praze, který Komenský koupil v Heidelbergu, podepsal se dne 7. ledna r. 1614: Johannes Amos Nivanus. To zdůraznil také vikář Jos. Kachník v Časopise muzejního spolku v Olomouci,*) ročn. II., 1885 na str. 69. Prof. J. Kvacsala upozornil dále v též Časopise, ročn. VIII., 1891, na str. 151, že na konci díla J. Litomila: Metaphysicae brevissima delineatio, Herbornae 1612, přidána jest latinská báseň Komenského s podpisem Johan. Amos e Marcomannis Nivvnice-nus. Prof. Kvacsala proto považuje Nivnici za rodiště jeho. Avšak Jan Borůvka, říd. učitel v Předmostí uhersko-ostrožském, uveřejnil v též Časopise již v ročníku VI., 1899, na str. 35, že prozkoumal Registr a správní panství ostrožského z r. 1592, tedy z roku narození Jana Amosa, na kterémž panství bylo městečko Nivnice. V registrech těch jsou jmenováni všichni tehdy v Nivnici osedlí, ale o rodičích Jana Amosa není tam žádné zmínky. Výsledek pátrání vregistrech, praví J. Borůvka, mluví proti tvrzení, že by Nivnice byla rodištěm J. A. Komenského. Tento narodil se tedy jinde než v Nivnici. Z toho následuje, že Jan Amos vyjadřoval zápisy svými, zvláště v letech 1611—1614 Nivnici jako svůj domov, nikoli jako své rodiště. Poněvadž pak otec jeho Martin přistěhoval se do Nivnice teprve po r. 1592, tedy až po narození Jana Amosa, z Komň, dostalo se jemu a jeho rodině příjmení Komenský, Jan Amos narodil se tudíž v Komné.

Uherský Brod považovat za rodiště J. A. Komenského není možno. Sám podepsal se sice též J. A. Comenius Hunnobrodensis, ale, jak prof. Kvacsala podotýká, jen jednou, a to v Uhrách, v Šaryšském Potoku, má tedy přípis Hunnobrodensis smyslem svým pouze také význam jako Nivnicensis nebo Nivanus a značí jen místo dočasného domova. V Uh. Brodě Jan Amos byl pravděpodobně nějaký čas domovem, nejen byl tam pochován otec jeho r. 1602 — či dle J. Kučery r. 1604 — a brzy poté i jeho matka, ale měl tamtéž příbuzné a na Uherskobrodsku i nějaký majetek. Jan Kučera, učitel ve Veletinách, uveřejnil v Olom., ročn. VIII., 1891, na str. 245 podle zápisu v uherskobrodské knize Odevzdavky rolní z let 1596—1738, že v r. 1619 B. Amos prodal Pavlu Bozkovskému, švaku svému, čtvrt oujezda pod Lysou horou a k tomu i díl louky. Avšak, ač zápisy ve knihách uherskobrodských podrobнě prohlíželi zejména Leon. Hrázděra, Jan Kučera, Ferd. Prager a Sláva Růžička, v listech z knih těch, uschovaných v Národním museu v Praze, i Fr. A. Slavík, nikde nenalezli záznam, že by se byl Jan Amos Komenský tam narodil. Určitě však

*) Poněvadž časopis tento bude ještě častěji citován, bude psán pouze zkratkou »Olom.«.

byl Uh. Brod jmenován jako rodiště Komenského na náhrobní desce do chrámu, kde po smrti své v Amsterodamě nastalé byl pohřben. Opis epitaphia toho objevil prof. Kvacsala a uveřejnil v Olom., VIII., 1891, na str. 150, s číselným datem v něm. psaném spise svém na str. 12: »*Natus die 28 Martii MDXCII Hun nobrodae Morav.*« Tento údaj bylo by tedy uznati, kdyby proti němu aspoň nebyly starší zápisy Nivnicenus nebo Nivanus a, jak prof. Kvacsala poznámenal, kdyby se vědělo, že pisatel epitaphia měl data o jeho rodišti. Porovnáním se jmenovanými zápisy a z jinaké domácí tradice, o které stane se ještě zmínka, jest však patrno, že i zde značeno bylo pouze místo posledního domova Komenského na Moravě.

Arcíř ani o Komně není ani v listinách příslušného panství žádného záznamu, že by se tam byl J. A. Komenský narodil. Ad. Cillich, učitel v Bojkovicích, uveřejnil v Olom., v též ročníku 1891, na str. 79, zprávu, že prohlédl Registra panství Novo-Světovského z r. 1598 a že v nich mezi osadníky tehdy v Komně usedlými není nikdo jmenován, jenž by slul Milič neb Milička, ačkoli v nynější době jméno to jest v okolí velmi rozšířeno, leč přece jest tam zaznamenáno, že Janu Miličkovému dáno bylo ještě s jiným na dva podsedky. Tedy jméno Milička přece tam iehdá bylo, ovšem ne jméno otce Jana Amosa, totiž Martina, i jest z toho zřejmo, že tento Martin vystěhoval se z Komny již někdy před r. 1598, tedy dříve nežli Janu Amosovi bylo 6 let.

O rodišti J. A. Komenského zachovaly se také ústní tradice.

Prof. Frant. Koželuha vzpomněl (Olom., I., 1884, str. 15) tradice z Fulneku, zapsané tamním měšťanem F. Jaške, že Komenský přišel do Fulneku roku 1617 jako kazatel a narodil se prý v Komně, mili od Uh. Brodu. Ba i domácí místní tradice se zachovala jak v Komně, tak i v Nivnici. Prof. Koželuha vyličil ve svém citovaném článku snahu svoji nalézti příslušné paměti, ale ani v Nivnici, ani v Uh. Brodě se mu to nepodařilo, leč v Komně vypátral domácí pověst, že se tam v Komně J. A. Komenský narodil a jméno otce jeho že bylo Milička. V Nivnici však shledal a uveřejnil již r. 1879 Trautemberger, evang. farář v Brně, zase tamní pověst, že Komenský narodil se ve mlýně nivnickém, a v Uh. Brodě shledal rozšířenou pověst, že J. A. Komenský narodil se ve mlýně za Nivnicí (H. F. v. Criegern: J. A. C., str. 1, l. c.). Z Nivnice vypátral také tradici, že se tam J. A. Komenský narodil, vikář olomoucký Jos. Kachník, a uveřejnil v Olom. II., 1885, na str. 69—70 dopis, který obdržel od starého lékaře Schönweitze, když tento na počátku roku 1830 lékařsky ošetřoval starou ženu, tato že mu pravila, jak »od svých rodičů, od svého stařečka a od své stařenky a tito opět od svých předků slýchali, že rodičové Amosa Komenského z Komny zakoupili polovičku mlýna v Nivnici a mlynáři tomu že lidé Komenský říkali, ačkoliv prý jiné měl příjmení.«

Tradice těchto nelze pomínit mluvením. Jsou zajistě velmi důležité. Ač ovšem nemůžeme přijímat z nich obě dvě místa: Komnu a Nivnici zároveň jako rodiště Amosovo, smysl jádra obou tradic jest zřejmě, že v lidu zůstávala upomínka v obou místech na někdejší dočasný pobyt jeho tam, a poněvadž otec Amosův

bydlel dříve v Komně nežli v Nivnici, následuje také z obojí tradic o rodišti Amosově, že tento narodil se Komně.

Pokud se týče jména J. A. Komenského, on sám psal se Jan Amos Komenský, lat. Comenius. Amos jest zřejmě jméno starozákonního proroka, podobně synu svému dal jméno Daniel dle jména proroka Daniela. Ale proč právě měl jméno Amos? Nelze zapřít, ač není dokonalým latinským překladem, že by aspoň svým latinským ozvukem mohlo připomínati jména Milička a že právě proto buď sám si zvolil jméno ono, nebo že také z té příčiny bylo mu dáno. Snad jest tím směrem pozoruhodno, že v obou záznamech uherskobrodských, jednom z r. 1619 dle Jana Kučery psán jest pouze B. Amos (dle J. Kučery = Bratr Amos) a podobně ve druhém z r. 1625 dle Fr. Pragera (Olom., XLV., 1932, str. 150) jen Amos bez přídavku Komenský, kdežto jako kněz a biskup, jak Fr. A. Slavík pravi v Časopise Matice mor., XXIX., 1905, na str. 5, jmenoval a podepisoval se pouze Jan Komenský. Také ve svatebních smlouvách ve Brandejse nad Orlicí, jejichž přesné znění uveřejnil teprve JUDr. Fr. Břetislav Kadlčík ve spise svém Děje i paměti Brandejsa nad Orlicí, 1886, str. 287—289, psán jest pouze »kněz Jan Komenský«. Jest patrné, že onde jménu Amos, tuto pak jménu Komenský byla snad přičítána větší jakási důležitost, v Uherském Brodě byla to asi upomínka, jak mu tam dříve říkali částečně třeba v zastoupení jména Milička. (Dle toho r. 1625 Jan Amos uchýlil se na nějaký čas do Uh. Brodu, když Karla st. z Žerotína, pána též na Brandejse nad Orl., došlo dne 22. ledna 1625 nařízení českých místodržících, aby predikanty čili kazatele ze statků svých, které v království Českém má, ihned vybyl.)

Jméno Komenských dali rodině zajisté, aspoň hlavně, již v Nivnici.

Máme však přece ještě jednu listinnou zprávu, totiž z r. 1671 a ve starší literatuře několik moravských zpráv tištěných, že J. A. Komenský narodil se v Komně.

Listina jmenovaná jest uschována v Nár. museu v Praze, obsahuje zápis ve výpovědích důvěrníka a někdejšího strážnického spolužáka Amosova Mikuláše Drabika, že Jan Amos Komenský pocházel z Komny, příslušící ke tvrzi světlovské (natione Moravus, ex pago Comna, ad arcem Svetlov), což z listiny té uveřejnil již Petr Špička ve Sborníku histor. kroužku družstva »Vlasti« r. 1895 na str. 80.

Z tištěných údajů ještě r. 1793 topograf moravský Fr. J. Schwoy ve své Topographie vom Markgrafthum Mähren (II., str. 536) praví Komna (neb Komnia) že jest rodištěm Jana Amose Komenského. Další zprávu uveřejnil Fr. Aug. Slavík v Časopise Matice mor., XXVIII., 1904, na str. 218, že mapa diecése olomoucké, tiskem vydaná r. 1762 tamějším kanovníkem Janem Václavem svob. p. z Freyenfelsů, má při vsi Komně vytiskeno: »Komnia, Comeny patria«. Zde zajisté není snadno domýšleti se, že by autor takové mapy a kanovník v Olomouci nebyl měl o rodišti Komenského dobrou vědomost, když činil na své mapě onu poznámku. Starší zprávu podal Jan Středovský, býv. farář v Pavlovicích, narozený r. 1679 v Brumově, v předmíluvě ku dílu svému »Sacra Moraviae historia«, vydaném r. 1710, kdež jak uveřejnil prof. Fr. Koželuh (Olom., I., str. 13) o Janu Am. Komenském praví: »Comnae oriundus« = pocházejí z Komny, a rodiště Středovského Brumov jest vzdáleno od

Komny jenom asi 21 km téměř na sev.-východ. Středovský narodil se totík 8 let po úmrtí Komenského a jako moravský badatel mohl zajisté spolehlivě vypátrati místo narození slavného Komenského, zvláště když o to se zajímal, což vysvitá z jeho tu poznámky o Komně: osada jest nedaleko od mého rodiště Brumova.

Podstatnou zprávu uveřejnil K. Konrád, profesor náboženství v Táboře v Olom., roč. VIII., 1891, na str. 120, totíž svědectví Václava Kleycha, jenž ve svém Ewanjelickém Kancyonalu, vydaném po prvé r. 1717, po třetí pak r. 1727, díl v závorce o Komenském: »Rodem ze vsi Komný, panství Světlovského, při Uh. Brodu.« Prof. Konrád připomíná, že Kleych byl také českým Bratrem, žil a působil ani ne půl století po Komenském a že Dan. Krman, který tu knihu vydal po třetí, žil a působil blízko rodiště Komenského, byv superintendentem v Myjavě na Slovensku, a že Kleych pilně pátral po skladatelích písni, zejména pak Českých Bratří. K tomu lze poznámenati, že i podrobnost údaje Kleychova, že Komňa byla na panství světlovském, mohla by svědčiti o znalosti jeho vzhledem ku místu narození J. A. Komenského.

Jako zvláště důležitou zprávu o rodišti J. A. Komenského považuji pak zmínku Tomáše Pešíny z Čechorodu a na Obořišti v předmluvě k jeho r. 1677 latinsky vydanému spisu Mars Moravicus, na listu C 2. Tam Pešina vypravuje, že o dějinách moravských chystal se psáti Jan Amos Komenský, Moravan, původem z Komny, osady nedaleko Strážnice: Comnae (pagus est non procul Straznicio) oriundus, »člověk vyznáním náboženským sice pikardita, neb z jednoty Bratří, avšak vynikající učeností a co nejvíce obeznámený ve vědách všeho druhu, když kolem r. 1616 působil ve Fulneku. Již i počal pracovati (na takovém díle), jak seznávám z jakéhosi jeho rukopisu, o prvních králech moravských, věnovaného Karlu staršímu ze Žerotína, čehož zlomek mám... Ale po bouřích, nastalých v Čechách a na Moravě r. 1618... již neujal se znova práce toho druhu, nýbrž obrátil mysl svoji a všechnu snahu na jiná, také nejvýbornější díla, později tiskem vydaná a zemřel před třemi roky v Amsterodamě ve stáří osmdesáti let.«

Údaj Pešinův o Komně jakožto rodišti J. A. Komenského lze zajisté přijímati jako pravdivý, zvláště když se shoduje s jádrem tamní domácí tradice, uveřejněné prof. Frant. Koželuhou. Není naprostě žádné známky, že by Pešina, velmi horlivý badatel v moravských dějinách, byl odvozovat jméno rodiště toho pouze ze příjmení »Komenský«. Měl zprávu svoji nepochybně z Moravy, ať ze svých studijních cest po Moravě neb od učených moravských přátel svých, nejspíše ovšem z Uherského Brodu, kde sám jednoho roku dlel a sbíral historické prameny. Z jeho ocenění Komenského, z toho, že měl zlomek rukopisu jeho z dějin moravských, i také z jeho poznámky, že Komna jest nedaleko Strážnice, ba i ze zápisu o době jeho úmrtí jest patrnö, že o osobnosti a o rodišti Komenského hleděl se podrobně poučiti a ovšem jako velkým dílem současník onoho, již tehdy proslulého muže, mohl se na Moravě také pravdy dopátrati.

Dr. Jarmila Psotničková:

Povýšení J. E. Purkyně do rytířského stavu.

Diplomem ze dne 22. dubna 1868 byl J. E. Purkyně vyznamenán rytířským křížem řádu Leopoldova a podle statutu tohoto řádu mohl žádati o povýšení do rytířského stavu. Učinil to ne z vlastní vnitřní potřeby, ale k naléhání příbuzenstva. Tak se stal jedním z erbovních českých lékařů, jimž nedávno věnoval V. Palivec soustavné pojednání,* a jeho rod erbovní šlechtou. Tohoto vyznamenání se Purkyně nedožil; zemřel 28. července 1869; mení však správné tvrzení, že byl vyznamenán až po smrti. O udělení šlechtictví se jednalo už dlouho před tím a podle protokolu ministerstva vnitra č. j. 246/A 869 zapravil J. E. Purkyně příslušný poplatek 165 zlatých »für die Verleihung des öesterreichischen Ritterstandes« dne 27. června 1869.

V. Palivec ve své monografii se zmíňuje (str. 53) správně, že povýšení se stalo výnosem ze dne 15. července 1869, tedy ještě za Purkyněova života, ale nepodává bližších údajů o důvodech udělení šlechtického stavu, ani se nezmíňuje o jeho erbu. Doplňuji proto Palivcovy údaje podle materiálu, který jsem opatřila pro jubilejní výstavu, pořádanou při výročí 150. Purkyněových narozenin.

Lékařský stav Purkyněv není v erbu nijak vyznačen. Štit je rozdělen modrým kosým pásem (břevnem), na pravé straně má v stříbrném poli šesticípou červenou hvězdu, na levé v červeném poli obdobnou hvězdu stříbrnou. Štit nese dvě korunované turnajové (rytířské) helmy, na pravé straně s přikryvadly modrostříbrnými, na levé červenostříbrnými. V kleštinu pravého helmu je rozdvojené orlí křídlo, na něm jest upevněna stříbrná šesticípá hvězda, levý helm zdobí vyrůstající dvojocasý stříbrný lev s vyplazeným jazykem.

Povýšení do rytířského stavu a určení erbu stalo se císařským rozhodnutím dne 15. července 1869, jehož doslovné znění zde otiskuju. Nejjazimavější na něm je zdůraznění, že J. E. Purkyně byl zakladatelem prvého fysiologického ústavu v Evropě. Tato zásluha se vyzvedá důrazněji než jeho vědecká činnost, o niž se mluví jen povšechně, avšak také s velikým uznáním, když se tu Purkyně nazývá »vědeckou celebritou prvého řádu«. Rovněž je třeba zdůraznit, že se nemluví o Purkynovi jen jako o vědeckém pracovníku lékařském, ale také přírodovědeckém. Možno říci, že diplom nebyl vypracován šablonovitě, nýbrž se znalostí skutečného významu Purkyněova jako vědeckého badatele a organisátora. Skoro se zdá, že tu působil vliv L. L. Thuna, který v roce 1849 jako ministr kultu a vyučování povolal Purkyně z vratislavské university na pražskou a byl pak nejúčinnějším podporovatelem jeho snah, směřujících především k vybudování fysiologického ústavu i na pražské universitě. Skutečně také mohl Purkyně zařídit jeho přispěním v Praze velmi dokonalý fysiologický ústav, dobře vybavený vnitřním zařízením i místnostmi. V době Purkyněova povýšení do rytířského stavu byl Thun dědičným

*) Viktor Palivec: Erbovní lékaři v Čechách. Medicinalistica. — Praha 1941.

členem panské sněmovny (od roku 1861) a poslancem českého sněmu za kurii velkostatkářskou. Sám kdysi jako ministr usiloval o povýšení J. E. Purkyně do šlechtického stavu, ale pro odpor pražského místodržitelství nadarmo. Když po letech tento jeho plán se uskutečňoval, sotva se tak dalo bez jeho spolupůsobení.

Ad Num. 246/A 1869.

Ritterstandes - Diplom

für den Universitäts-Professor Med. Dr. Johann Purkyně.

Wir Franz Joseph der Erste, von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich, apostolischer König von Ungarn, König von Böhmen, von Dalmatien, Croatiens, Slavonien, Galizien, Lodomerien und Illyrien, Erzherzog von Oesterreich, Grossherzog von Krakau, Herzog von Lothringen, Salzburg, Steier, Kärnten, Krain, Bukovina, Ober- und Niederschlesien, Grossfürst von Siebenbürgen, Markgraf von Mähren, gefürsteter Graf von Habsburg und Tirol etc. etc.

Betrachten es stets als eines Unserer angenehmsten Regentenvorrechte, wahres Verdienst durch öffentliche Merkmale Unserer Anerkennung auszuzeichnen und andere dadurch zur Verdienstlichkeit um das allgemeine Beste anzueifern.

Mit Vergnügen haben Wir demnach vernommen, dass Unser lieber, getreuer Johann Purkyně, ordentlicher Professor der Physiologie an der Carl-Ferdinands Universität in Prag, Ritter Unseres Leopold-Ordens, Ritter des kais. russischen St. Wladimir-Ordens und des kön. preussischen rothen Adler-Ordens III. Klasse, Doctor der Medizin und Ehrendoctor der Filosofie, Mitglied vieler gelehrter Gesellschaften, um Erhebung in den Ritterstand gebeten habe.

Im Jahre 1787 zu Libochowitz in Böhmen geboren, widmete sich derselbe nach absolvierten philosophischen und medizinischen Studien an der Prager Universität und nachdem er im Jahre 1817 den Doctorsgrad erlangte, der Pflege der medizinischen Wissenschaften und deren Lehre, wurde bald zum Assistenten der Anatomie und der Physiologie an der Prager Universität ernannt, und nachdem er verschiedene wissenschaftlichen Abhandlungen schrieb, welche in der gelehrten Welt mit Anerkennung aufgenommen worden sind, als ordentlicher Professor an die königliche Universität zu Breslau berufen.

Dort gründete er im Jahre 1842 das erste physiologische Institut in Europa, mit regelmässigen mikroskopischen Vorträgen und physiologischen Übungen, und setzte seine wissenschaftlichen Arbeiten und Forschungen mit unermüdlichem Eifer fort. Im Jahre 1849 wurde derselbe als ordentlicher Professor der Physiologie an die Universität in Prag berufen, wo er noch itzt der Wissenschaft und der leidenden Menschheit zum Wohle eine rühmliche Thätigkeit entfaltet.

Im Laufe der Jahre veröffentlichte er viele wissenschaftlichen Arbeiten in verschiedenen Zweigen der medizinischen und Naturwissenschaften, darunter mehrere, die für die Wissenschaften massgebend waren — welche selbst in der gelehrten Welt mit Bewunderung aufgenommen wurden und ihn zu einer wissenschaftlichen Celebrität ersten Ranges emporhoben — und der weitverbreitete, vorteilhafte Ruf, dessen er sich erfreute, sowie zahlreiche Anerkennungen des Inn- und Auslandes, welche ihm zu Theil wurden, liefen den schlagenden Beweis für die Gediegenheit derselben. Viele seiner Schriften erhielten den akademischen Preis — derselbe wurde nach und nach Mitglied der verschiedenen wissenschaftlichen Gesellschaften und Vereine in Europa und erlangte einige Auszeichnungen ausländischer Regierungen.

In Anerkennung seiner vieljährigen und hervorragenden Verdienste um die Wissenschaft und ihre Lehre, sowie der von ihm stets an den Tag gelegten Treue und Ergebenheit gegen Uns und Unser Kaiserhaus, haben

Wir ihm mit Unserem kaiserlichen Cabinetschreiben vom 22. April 1868 das Ritterkreuz Unseres Leopold-Ordens verliehen und haben Uns gegenwärtig über seine Bitte der Erfüllung der den Rittern dieses Ordens in den Statuten desselben gemachten Verheissung aus kaiserlicher und königlicher Machtvollkommenheit bewogen befunden ihm Johann Purkyně sammt seiner ehelichen Nachkommenschaft beiderlei Geschlechtes für alle künftigen Zeiten in den Ritterstand zu erheben.

Wir gestatten insbesondere, dass sich Johann Ritter von Purkyně und seine ehelichen Nachkommen beiderlei Geschlechts auch des in dieser Urkunde mit den kunstmässigen Farben entworfenen und nachstehend beschriebenen Ritterstandes-Wappen zu bedienen: Ein Schild, schräg durchzogen von einem blauen Balken, welcher rechts von einem rothen Stern in silbernen, links von einem silbernen im rothen Felde begleitet ist. Auf dem Hauptrande des Schildes ruhen zwei gekrönte Turnierhelme, von dem rechtsseitigen hängen blaue und von dem linksseitigen hängen rothe insgesamt mit Silber überhangte Decken herab. Die Helmkrone zur Rechten trägt einen offenen quergetheilten Adlerflug, welchem ein silberner Stern eingestellt ist. Aus der Helmkrone zur Linken wachst ein zweischwänziger silberner wolfbezungter Löwe hervor.

Es ist Unser kaiserlicher und königlicher Wille, dass Johann Ritter von Purkyně und alle seine ehelichen Nachkommen beiderlei Geschlechts für Ritterstands Personen geachtet und von Unseren Behörden in den ruhigen und ungestörten Genusse der nach den Reichsgesetzen mit diesem Stande verbundenen Rechte kräftigst geschützt werden. Zur mehreren Bekräftigung alles dessen haben Wir gegenwärtiges Diplom mit Unserem kaiserlichen Namen eigenhändig unterzeichnet und Unser kaiserlichen Majestätssiegel anhängen lassen.

Gegeben und ausgefertigt mittelst Unseres lieben und getreuen Ministers des Innern Dr. Carl Giskra. Ritter Unseres Ordens der eisernen Krone I. Klasse und Ritter Unseres Leopoldordens etc., in Unserer Reichs-Haupt und Residenz-Stadt Wien am 15. Monatstage Juli nach Christi Geburt im eintausend achthundert neunundsechzigsten, Unserer Reiche im einundzwanzigsten Jahre.

Franz Josef.

Der Minister der Innern: Dr. Carl Giskra. Nach Sr. k. k. apostolischen Majestät höchsteigenem Befehle: Ministerialrath Adolph Ritter von Chalaupka. Eingetragen in das Ministerial-Adels Verzeichnis Bd. II. pag. 7. Zugethieilt dem Herrn Minist. Kanzi. Lenner. — Collationirt Altmann und Rett 13. 8. 69.

Václav Sladký:

Prastaré názvy usedlostí v Draženově na Chodsku a výklad těchto jmen.

Na Chodsku je všeobecně vžito jmenování »po dvoře« neb »po chalupě«, které se vztahuje na všechny osoby ve stavení bydličí. Tento zvyk, dávati starý přídomek i novým majitelům usedlosti se dědi z pokolení na pokolení. Že mnohá jména původních usedláků, před čtyřmi a snad i pěti sty lety zde hospodařících, jsou nám známa, vděčíme jen konzervativnosti selského lidu. Jména prvních majitelů se pevně spojila s usedlostí, na niž hospodařili, a tradici byla neporušeně zachována po naše dny, takže jsou spolehlivým vodítkem pro místní rodopisce.

Jaká jest síla těchto usedlostních jmen na Chodsku, vysvitá nejlépe z příkladu: Matěj Polákuc, krátce Polák, se příženil na statek »Hu Drastilù« — vzal si Hanči Drastiluc a jest pak znán Matěj Drastiluc neb Drastil. Vidíme, že ztrácí přídomek usedlosti, na niž se narodil, a nabývá nového podle usedlosti, na niž se příženil a hospodaří. Chceme-li však znát pravá jejich příjmení, ptáme se »jak se píše?« a shledáme, že jejich jména jsou Matěj Vondraš a Anna Sladká, jimiž se podepisují a vykazují před úřady. Nestává se, že by příjmení nového majitele bylo silnější než název usedlosti, avšak někdy, a to jen zřídka, přenáší hospodař svou původní přezdívku na nové hospodářství. Tyto případy, bohudík nečetné, se stávají u chalup a nikoliv u gruntů, kde dosud statek s polnostmi a vůbec majetek jest silnějšího charakteru a důležitosti, než osoba, která jej spravuje.

Většina názvů draženovských usedlostí a chalup vznikla z křestních jmen hospodařů, kdysi na dvoře usedlých.

- »U Maškù« čp. 1. Tento dvůr vznikl při Hrubech dvoře, když před r. 1567 se v sousedství Vavřince Hrubého usadil Matěj Vosmík. Po něm dvůr nese jméno, neboť Matějovi říkali Mach — a byl-li menší postavy, tedy Mašek.
- »U Hrubech« čp. 2. První známý usedlík byl Václav Hrubý již r. 1531. Toto příjmení, označující člověka velikého a statného, v samotném Draženově koncem XIX. stol. vymřelo, avšak rozšířilo se do okolních vesnic. Na tomto statku se narodil r. 1639 statečný obhájce chodských práv, rychtář Kryštof Hrubý.
- »U dolejších Kubùk« čp. 3. a »U hořejších Kubùk« čp. 4. se snad za starodávna říkalo »U Pavelkù«, jak svědčí záznam z 1531 Pavelovic a 1567 Pavel Staněk. Před r. 1654 byl asi majitelem nějaký Jakub, jehož však neznáme, neboť později žádný majitel toho jména se nevyskytuje. Na čp. 4, kde hospodař od r. 1725 dosud rod Přibků, se od r. 1845 říká též »U Sedláčkù« po Jiřím Přibkovi, který byl malé postavy a oženil se v mladém věku.
- »U Honzùk« čp. 5 a výminkárna čp. 6. Jméno vzniklo buď 1531, kdy zde hospodař Janek Stodule, či spíše po Honzovi Tůmovi z r. 1567. Pak po tři století zde hospodařili do r. 1922 Rojtové a spravovali v dřívějších dobách ovčin kláštera pivoňského, jemuž tento dvůr ještě se třemi dvory, čp. 35, 36 a 37 náležel.
- »U Herlíkù« čp. 7. Dvůr nese jméno od r. 1686 po Matesovi Herlíkovi, který jej toho roku kupil od Havla Halířka. Pak ujal dvůr jeho syn Jan Herlík, avšak jím příjmení toto v Draženově vymizelo. Dosud však žije po několik staletí na statku »U Herlíkù« čp. 34 v Mrákově, odkud do Draženova přišli.
- »U Jakubšùk« čp. 8. Jako první hospodař se připomíná r. 1531 a 1550 Jakubec, po němž nese usedlost název. R. 1567 hospodař Jíra Jakubec. Další hospodaři se píší Jakubové a hospodaří do r. 1811, kdy na tomto celém lánu se ujímá vlády rod Hánů.
- »U Porestátùk« čp. 9. Máme za to, že na tomto statku, kde bývala rychta, hospodařil konšelský rod Podestátů již v XV. stol., neboť první známý Václav Podestát (1531 v soupisu usedlých), uváděný 1530 a 1535 jako konšel, byl jistě nejméně 60 let stár. Jméno

- vzniklo snad ze slova **p o d e s t á t** (i), které jest na Chodsku velice oblíbené a znamená nejen »vzít na sebe«, ale zvláště »dokázat«. Ježto také oujezdští rychtáři se jmenovali Podestátové a sídlieli též na gruntě »U Porestátů« čp. 33 v Oujezdě (od r. 1531 do XIX. stol.), vztahuje se jméno Podestát k jejich funkci konšelské, později rychtářské. Mohlo též vzniknouti z latinského slova »potestas — moc«. Archivář Teplý vykládá vznik slova z »il Podesta«, značící v italštině tolik co rychtář. Od r. 1825 hospodaři na staré rychtě rod Paidarů.
- »**U J o s e f ū** čp. 10. Této chalupě se od r. 1567 po tři a půl století říkalo »U Táborů«, neboť při tomto roce Jakub Tábor, asi z Postřekova, hospodaři na malé živnosti při Porestátouc gruntu. Celé návrší i s nově vystavěnými chalupami se nazývá od té doby »Na Táboře«. Teprve od r. 1907, kdy chalupu koupil Josef Vondraš, se v tomto čísle říká »U Jozefů« a přídomek »U Táborů« se přenáší s dřívějším majitelem na novou živnost čp. 76.
- »**U M i c h a l ū** čp. 11 jest vlastně zadní část chalupy čp. 10, kterou od-koupil r. 1764 Martin Selnar. Přídomek »U Michalů« jest teprve od r. 1899, kdy tuto polovinu ujal Michal Podestát.
- »**U C i b u l ū** čp. 12. Dříve se v chalupě čp. 12 říkalo podle zaměstnání »U Kolářů« a stávala na návrší Táboře, kde ji r. 1736 postavil Kašpar Řežáček, jehož potomci ji drželi do r. 1843. Nyní chalupa stojí na opačné straně vesnice a název »U Cibulů« jest přezdívka po Janu Matějovi Hánovi od r. 1913.
- »**U H á n i k ū** čp. 13. V této chalupě se dříve říkalo »U Cestářů«, nové pojmenování jest teprve od r. 1914 po Josefu Hánovi.
- »**U M a l e j c h** čp. 14 a »**U T o u š ū** čp. 15. Tyto větší chalupy stojí pravděpodobně na místě bývalého Němcovského dvora, který v berní rolle r. 1654 jest označen jako pustý dvůr Jiříka Němce. Máme za to, že opustil grunt ve třicetileté válce, snad z náboženských důvodů. Jíra Němec křtil naposled 1632, Ondřej Němec 1639, a Václav Němec synka Matěje r. 1642. Vrchnost rozdělila pole mezi ostatní usedlé, což jest zvlášť patrně v poloze »Za Hůrky«, kde každé hospodářství má 2 kousky polí. O vzniku těchto kousků polí se v Draženově dosud správně vypráví. Jinou připomínkou tohoto dvora jest rybník »Němcák«, patřící obci. V obou chalupách čp. 14 a 15 žili na počátku XVIII. stol. Nozrové, kteří do Draženova přišli z Domažlic v pol. XVII. stol. a výklad názvů těchto chalup nemůžeme přesně určiti. »U Malejch« se snad říká od r. 1834, kdy Štěpán Paidar rozprodal všechn pozemek při chalupě, na němž nyní stojí domky čp. 52, 55, 56 a 57. (Pravděpodobnější však jest tento název po některém majiteli, jenž byl malé postavy.) Název »U Toušů« mohl vzniknouti při r. 1775, kdy Petr Nozr učinil s Matějem Hrubým výměnu neboli »tauš« — postoupil mu toto čp. 15 a ujal jeho chalupu čp. 41 »U Kadličů«.
- »**U D r a s t i l ū** čp. 16. Tuto usedlost v polovině XVI. stol. drží Drastil a 1567 Vít Tumar, po něm ji ujal opět nástupce Drastil. Od počátku XVII. stol. hospodaři na tomto dvoře rod Sladkých celých tří sta let. Při této velké usedlosti vznikla gruntovní chalupa čp. 18 a dvůr čp. 20. Těž zde stál výměnkářský domek čp. 17, které bylo přeneseno na chalupu »u Zahořů« čp. 17. a 19. (z křest. jména Řehoř).

- »U Š e f c ū« čp. 18. Dávno není pamětníků, kteří by věděli, proč se této chalupě dostalo názvu po usmoleném řemesle. — A přece — švec na ní žil! Právě před třemi sty lety se často připomíná švec Š t ē p ā n D v o ř á k, jenž se oženil 1639 s Dorotou Vosmíkovou, a byl hcjně zván za svědka. Tento rod zde hospodaří do r. 1725 pode jménem Hofmanové a ještě pravnuk Štěpánův, Jakub, se r. 1713 po náhlé smrti otcově zavázal, že dá svého bratra Tomáše řemeslu řevcovskému vyučiti.
 - »U M a c h ū« čp. 20. Asi z Kyčova přišel do Draženova v druhé polovině XVII. stol. Matěj Řezáček a zřídil v sousedství dvora Drastilova pololánni dvůr (v berní rolle 1654). Dvůr nese po svém zakladateli (Matěj — Mach) název »U Machů« a dosud zde vládne rod Řezáčků.
 - »U D a h n ě l ū« čp. 21. Chalupa má název po Danielu Heindlovi v chod. nářečí Danihel — Dahněl), který ji r. 1730 koupil.
 - »U K u č ū« čp. 22. Kolem r. 1550 se připomíná na tomto dvoře Kucze, r. 1567 Frydrych Kuczie. Později zde hospodaří Ondřej Hrubý (bratr rychtáře Kryštofa), a od r. 1736 Paidarové dosud.
 - »U K r y s l ū« čp. 24. V XVI. a poč. XVII. stol. hospodařili na tomto gruntě Havranové. Do r. 1679 tu hospodaří Jan Štefek, který toho roku usedlost prodal K ry Š t o f u H r u b ē m u, slavnému draženovskému rychtáři, po němž nese jméno »U Kryslů«. (Kryštof — dial. Krysl). Bartoloměj, syn Kryštofa Hrubého, prodal r. 1722 tento celý lán za 400 zl. Vavřinci Podestátovi, jehož rod zde dosud hospodaří. Od konce minulého století stojí hospodářské budovy výše na bývalém poli »za humny« a na původní polohu upomíná název »ve starém dvoře«, kde též stával domek čp. 23.
 - »U H a l j á š ū d o l e j ř i c h« čp. 25 a »U h o r e j ř i c h H a l j á š ū« čp. 26. Od roku 1531 hospodařili na této usedlosti Košťánkové, z nichž se r. 1567 připomíná Eliáš Košťánek, po němž dosud se nazývá »U Haljášů« neb »U Heljášů«, jak v chodském nářečí Eliáš byl zván. Rod Paidarů zde hospodaří od r. 1703 a dvůr byl rozdělen r. 1772 mezi bratry Kryštofa (ujal čp. 25) a Ondřeje Paidara, který ujal čp. 26.
 - »U V o n d r a š ū« čp. 27. Na této usedlosti se r. 1567 jmenuje J a n O n d r a š, avšak Vondrašové již zde hospodařili od r. 1531 po tři sta let do r. 1825. Počátkem XVIII. stol. byla oddělena polovina lánu, nyní čp. 28, na němž od 1739 hospodaří Vavřinec Vondraš a po třech letech jeho bratr Prokop.
- Původní polovinu čp. 27 ujal 1825 Jiří Kobes, avšak jeho vnuk Jan Kobes dvůr r. 1892 úplně rozprodal. Pojmenování »U Vondrašů« zůstává obytnému stavení, ze stájí vzniklo nové čp. 76 »U Táborů«, (kterýžto název byl sem přenesen z čp. 10) a ze stodoly vznikla chalupa čp. 75 »U Růžků« (pojmenování přeneseno sem z Luženic Josefem Váchalem).
- »U J i ř í k ū« čp. 28. Na tento pololánni dvůr, vzniklý z původního »Vondrašuc« dvora přiženil se r. 1758 k Dorotě, dceři Prokopa Vondraše, Jiří Jakubše, po němž usedlost byla pojmenována.
 - »U S o l ū« čp. 29. Tato grutovní chalupa patřila ke statku čp. 30, stála již v XVII. stol. a po 200 let byla v držení rodu Vondrašů. Podle

- ústního podání některý majitel pašoval z Bavor sůl a tak se jí do-stalo jména.
- »U Poláků« čp. 30. První známý Řehoř Polák hospodař na této usedlosti r. 1531 a 1567. Po něm jest znám konšel Jan r. 1604 a Ondřej Polák r. 1615 a poslední z tohoto rodu Adam Polák (berní rolle 1654), po němž nastoupil Jan Vondraš, jehož potomci tu hospodaří po 250 let dosud.
- »U Holubů« čp. 31. Na tomto dvoře se připomíná r. 1531 Jíra kovář, jmenovaný asi 1550 Holub. Po něm tu hospodaří r. 1567 Jan Holub, v letech 1633—42 se jmenuje Matouš Holub a 1654 Anna Holubka, jejíž syn Matouš si vzal r. 1685 Marketu Světlíkovou z Kyčova a pří-jmení toto v Draženově zaniklo. Od r. 1729 zde hospodaří Paidarové po stopadesát let.
- »U Pelnářů« čp. 32. Tento název a příjmení znělo původně Pernař, neboť tito dělali »perny« (t. j. záteně neb přehradky u mlatů ve stodole). Pernařové drželi tento grunt již 1531 a plným jménem jest uváděn Jan Pernař r. 1567. Poslední Jakub Pernař hospodařil do r. 1690 a pak tento grunt mění často své majitele.
- »U Hánů« čp. 33. Název vznikl z křestního jména Johannes — Jan. Již r. 1531 a jistě ještě dříve drží tuto usedlost Martin Hana a jeho potomci tu na rodné hroudě po třináct generací dosud hospodaří. Jaká to houževnatost selského rodu, jenž zůstal věren své půdě přes 410 let!
- »U Pádarů« čp. 34 a »U Halířků« čp. 65. Tyto dva dvory do nedávna byly jedinou usedlostí, nazývanou »U Halířků«. Od r. 1531 zde seděl rod Halířků a r. 1567 jest jmenován Tůma Halířek, jenž byl roku 1572 konšelem. Léta Páně 1653 příženil se na tento grunt Jiří Altman z Tlumačova, jehož rod hospodařil do r. 1845. Pojmenování »U Pádrů« bylo přeneseno před čtyřiceti lety Jiřím Vávříkem z Oujezdu, kde se na čp. 44 říká již po tří století »U Pádarů«.
- »U Partlů« čp. 35. Název jest odvozen z křestního jména Bartoloměj a vznikl před polovinou XVI. stol., neboť tak se nejměnovali další hospodaři Podestátové a Kalendové, ani jejich děti. Tento dvůr ještě s dvěma následujícími patřil ke klášteru pivoňskému (Stockau) a tvo-řily v pradávnu jeden veliký statek.
- »U Matoušů« čp. 36. Tento dvůr koupil r. 1688 Matouš Vondraš, syn Jana z čp. 30, jehož rod zde hospodařil po 200 let a po přeslici dosud.
- »U Fronků« čp. 37. Jméno zřejmě vzniklo z křestního jména František, avšak od poč. XVII. stol. hospodaří na tomto gruntě rod Paidarů, v němž se toto jméno nevyskytuje. Příjmení Paidar prodělalo spoustu změn a vzniklo z křestního jména Petr.

Tím jest vykreslen počet starousedlíků v Draženově a další chalupy a domky vznikaly v XIX. stol. na trávnících okrouhlé návsi nebo na návrší Táboře a v nynější době se rozrůstá obec při silnici k Domažlicům.

Z názvů 38 usedlostí vzniklo:

1. z křestních jmen: u Mašků čp. 1 — u Kubů čp. 3 a 4 — u Honzů čp. 5 a 6 — u Herlíků čp. 7 — u Jakubů čp. 8 — u Jozefů čp. 10 — u Mi-

- chalů čp. 11 — u Háníků čp. 13 — u Zahořů čp. 17 a 19 — u Machů čp. 20 — u Dahnělů čp. 21 — u Kryslů čp. (23) a 24 — u Haljášů čp. 25 a 26 — u Vondrašů čp. 27 — u Jiříků čp. 28 — u Hánů čp. 33 — u Pádarů čp. 34 — u Partlů čp. 35 — u Matoušů čp. 36 — u Fronků čp. 37. — Celkem 19 názvů pro 24 usedlosti.
2. podle vlastnosti tělesných: u Hrubejch čp. 2 — u Malejch čp. 14 — u Kučů čp. 22.
 3. podle činnosti vznikly názvy: u Toušů čp. 15 — u Drastilů čp. 16.
 4. podle povolání usedlíků jsou jména: u Sedláčků čp. 4 (druhý název) — u Forestátů čp. 9 — u Cibulů čp. 12 — u Šefců čp. 18 — u Solů čp. 29 — u Pelnářů čp. 32.
 5. podle jména národa jest jméno — u Poláků čp. 30.
 6. podle zvířat a věcí: u Holubů čp. 31 — u Haliřků čp. 65 (34). Průměrně trvají dávné názvy starých draženovských statků 325 let. Dosud v ústním podání se vypráví o šestnácti dvorech v Draženově a sedmnáctém mlýně (»Dlouhéj mlejn« čp. 44). A vskutku původní názvy těchto usedlostí se nám ze XVI. stol. zachovaly a rodopisné badání tuto prastarou tradici úplně ověřilo!
-

Doplňky rodopiscova latinsko-českého slovníčku.

Na naší výzvu v ČRS XI, 64, opakovanou v ČRS XII, 102, zaslal nám člen p. Emanuel Slavík další příspěvky k doplnění »Rodopiscova latinsko-českého slovníčku a glossáriku«.

III.

Vletor, oris, m. (psáno též vegetor) — bednář, bečvář.

(Hořovice, matr. narozen 1773—1795. Srov. Adam Friedrich Kirsch: Abundantissimum cornucopiae linguae latinae et germanicae selectum... Norimberk, Johann Leonard Buggeli, 1718: Vietor — Büttner, bečvář — Fassbinder, bednář — Bötttinger, nověji Böttcher, bečvář (bednář) — 2. Lands-Knecht, Büttel, biřič — Hässcher, zajímač — Profos, der einen bindet und anschliesset.)

Vacca — kráva. Vaccae ecclesiae, vaccae censuales — »krávy kostelní« nebo »zádušní«. Byly to jednak krávy zvané »žezezné«, t. j. stálý poplatek, váznotící na gruntek, jednak krávy »živé«, nabýté zejména odkazy, jež se dávaly na čas za stanovený poplatek k užívání. (Srov. Podlaha, Dějiny arcidiecése pražské I. 1., Praha 1917, str. 494.)

Patruellis, e (patruus) — z otcova bratra pocházející, strýcovský, strýcův synovec.

(Jince, matr. odd. sv. II. (1735—1766), list 181: »Paranimphus erat Franciscus Slawik patruellis sponsi«. Srov. Pražák-Novotný-Sedláček, Latinsko-český slovník, Praha, VIII. vyd., 1936.)

Paranimphus — družba

(Jince, matr. odd. sv. II. (1735—1766), list 181: »Paranimphus erat Franciscus Slawik patruellis sponsi«. Srov. Herzer-Ibl, Slovník francouzsko-český II. (Praha 1896): Paronymphe, m. — družba. Et. řec.)

LITERATURA.

BEK AUGUSTIN: MŮJ RODOVÝ LIST. Praha, Školní nakladatelství 1940. Cena K 1.—.

Odezva, kterou mělo volání předních rodopisných pracovníků, aby rodopis byl zařaděn do učební osnovy škol, projevuje se i vydáním tohoto listu školním nakladatelstvím se souhlasem ministerstva školství a národní osvěty (č. 8899/40-pres. ze dne 5. listopadu 1940). Je to vlastně formulář vývodu z osmi předků, poučující elementárním způsobem, jak zpracovat přehled předků až do čtvrtého pokolení. Bylo by si jen přáti, aby škola se stala živnou půdou, z níž by vyrůstal trvalý zájem o rodopisné badání a o pěstování ušlechtilých rodových tradic. V. H.

BEK AUGUSTIN: RODOPIS V PRAXI. Osnovy a praxe, svazek 39. Praha, Školní nakladatelství 1941, m. 8°, str. 32. Cena K 4.—.

K dosud vyšlým lidovýchovným a popularizačním pracem rodopisným, jichž základem jest především klasická Markusova »Příručka rodového kronikáře«, přibyl právě spisek známého pražského pedagoga a neúnavného propagátora rodopisu v nejstarších vrstvách lidových. Odkazuje na knihy Markusovu, Černého, Krejčíkovu, Horníčkovu, Palivcovu, Sommrovu-Baťkovu a na články Časopisu Rodopisné společnosti v Praze, vyčerpávající rodopis a rodinnou kroniku po stránce teoretické, omezuje se autor ponejvíce jen na návod k formálnímu uspořádání rodopisného materiálu, naznačuje rodopiscům-začátečníkům postup badání a připravuje je k sepisání rodových dějin. Přehledným zhuštěním shromážděné látky jest knížka dobrou pomůckou i zkušenému rodopisci a slouží výborně zájmům pravého rodového a tím i národního uvědomení. V. H.

VON ISENBURG WILHELM KARL PRINZ: HISTORISCHE GENEALOGIE. München und Berlin 1940. 103 str.

Profesor pro rodové a příbuzenské badání na mnichovské universitě podává ve své nové knize stručný, ale hutný přehled rodopisného studia s uvedením veškeré nutné literatury a s upozorněním na nové proudy i nové směry.

V prvé kapitole nalézáme definice hlavních pojmu, s nimiž se rodopisec při své každodenní práci setkává, přehled společenského zřízení od nejstarší doby až do současnosti se zvláštním zřetelem k rodopisu, jakož i potřebný návod k sestavení tabulek rodových, příbuzenských i vlastních potomků.

V druhé kapitole věnuje pozornost pestrým osudům, jimiž prošla rodopisná studia od nejstarších historických dob přes raný středověk až do 20. století. Jestliže s počátku se studovaly a zaznamenávaly pouze osobní data o panujících rodech, přistupovalo k nim průběhem středověku mnoho klášterních nekrologů, šlechtických a pak dokonce i měšťanských historií. Renesance se svou snahou dovésti přímou linii až do antiky přispěla rovněž k netušenému rozvoji rodopisu, na druhé straně však zatížila jej četnými falsy. Na této cestě setrval i barok, až teprve rozumářské osvícenství oddělilo zrno od plevele. Dnešní genealogická věda buduje na poznatech, které k osvícenskému racionalismu přivedla romantika, positivismus a pragmatismus.

Zajímavý oddíl, pojednávající o pramenech rodopisných, upozorňuje nejen na listiny, aktový materiál a jiné písemnosti (s podrobným uvedením všech důležitých edicí), nýbrž zmiňuje se také o veškerých příbuzných a pomocných vědách, jako jest na př. jmenosloví, historie osídlování, dějiny umění, heraldika, sfragistiká, sociologie, dějiny právní a státní, demografie a nauka o lidském životě ve všech jeho projevech (*Lebenskunde*).

Zcela praktického rázu jest závěrečná kapitola, věnovaná metodice.

Zde poznáváme z několika velmi názorných příkladů, co vše lze ze suchých a strohých dat rodopisných vyčísti nejen pro vlastní genealogii, historii místní i všeobecnou, ale také pro jiné vědní obory, v tom především pro biologii, sociologii, statistiku, právní dějiny a pod.

Hlavní zásluha svědomité práce prof. Isenburka spočívá v přehledném uspořádání a podání veškeré látky, v hojných citacích příslušné literatury, v podrobných přehledech vydaných sbírek historických a tím i genealogických pramenů a zvláště pak v podnětném upozornění na nové směry a nové cesty v rodopisném badání.

Haas.

PLAVEC JOSEF: FRANTIŠEK ŠKROUP. Vydal a v grafické úpravě F. Muziky vytiskl roku 1941 Melantrich v Praze. Vyznamenáno cenou České akademie věd a umění. 660 str. Brož. 150 K, váz. 180 K.

Obsáhlí toto dílo bylo napsáno v letech 1933—1935 ve chvílích, určených autoru jako středoškolskému profesoru k oddechu, a nakladatelství »Melantrich« náleží zásluha, že bylo konečně vydáno takřka v předvečer osmdesátého výročí Škroupovy smrti, připadajícího na den 7. února 1942. Na širokém pozadí českého národního života v první polovici XIX. století kreslí Plavec krásnou lidskou i uměleckou osobnost tvůrce první české zpěvohry, skladatele národní hymny a vzorného uměleckého šéfa pražské opery, čerpaje z pramenů namnoze dosud neznámých a kriticky oceňuje Škroupův průkopnický význam v dějinách české hudby. Zajímavý jest zejména Plavečův výklad Škroupových uměleckých schopností přírodním rázem jeho rodného kraje a vyvrcholením rodových duševních sklonů. Škroupův rod byl zdravý, plný života a energie. Projevuje se v něm nápadně prudce vzestupná linie. Od Františkova praděda Václava, šafáře v Řestokách u Chrástí na Chrudimsku v prvé polovici XVIII. století, přes děda Jana, kantora ve Včelákově (1739—1774), a přes otce Dominika, kantora v Libišanech, v Byšti a konečně v Osicích (1776—1830), vede vývoj k sourozencům Františkovi, šéfu opery v Praze a v Rotterdamě (1801—1862), Janovi Nepomukovi, kapelniku u sv. Vítá a církevnímu skladateli (autoru papežské hymny, 1811—1892), Kateřině, provdané za učitele Jana Kameše, varhaníka v klášteře želivském (1809), Václavovi, majiteli deskového statku Trnové se zámek na Vltavě (1799—1860) a —jdeme-li ještě o generaci dále, k synům Jana Nep. — až k Janu Zdeněkovi, profesorovi vídeňské univerzity (1850—1916) a ke Karlovi, dramatickému spisovateli (1851—1909). Dík svému vynikajícímu nadání východočeský rod Škroupů přerůstá rámec místní působnosti a dosahuje významu světového.

V. H.

NOVÁK ING. LADISLAV: RODINA VYNÁLEZCŮ. V Praze 1941. Nákladem Archivu pro dějiny průmyslu, obchodu a technické práce v Praze. 40 str.

Zajímavá studie o pražské rodině Božků jest důležitým příspěvkem k složité otázce, zda lze mluviti o dědičnosti určitých vloh v té či oné rodině. K všeobecně známým hudebním rodinám Bachově a Straussově, vědecky neobyčejně nadaným Darwinům a matematikům Weyrům se připojuje rod Josefa Božka, pocházející z Byrů u Bialy. Již jako gymnasta se zabýval Josef (1782—1835) mechanikou a sestrojil několik modelů a nových přístrojů. Ve studiu matematiky a mechaniky pokračoval v Brně a poté v Praze na technice; mimo to navštěvoval i přednášky filosofie a logiky na pražské universitě. Hmotného zabezpečení došel teprve tehdy, když byl jmenován stavovským mechanikem na stavovském ústavu polytechnickém v Praze. Z jeho vynálezů zaslouží zvláštní zmínky množství hodin a pravidelných hodinových chodů, konstrukce umělých rukou a nohou a zvláště parovůz a paroloď, první svého druhu v Evropě. Rovněž oba synové vynikli jako vynálezci i jako hudebníci. Starší František (1809 až 1886) působil rovněž jako otec na polytechnice v Praze a proslul jako obratný hodinář a učitel v mechanických dílnách na české technice i jako dobrý hudebník, po němž zůstalo asi 100 drobných skladeb. Daleko nadějnější byl Romuald (1811—1899), který vedl s počátku s bratrem proslulou hodinářskou dílnu otcovu, aby skončil svoji životní dráhu jako inspektor

pražských vodáren. Vedle vynálezů dvou dechových nástrojů, pro něž i komponoval, jsou nejznamenitějšími jeho vynálezy na poli divadelní techniky (pohyblivé slunce a měsíc, Lohengrinova labut', zdokonalení železné opony), jakož i nepřehledná řada modelů a vtipných konstrukcí ze všech oborů teoretické i praktické mechaniky. Ani jeden z obou bratří nezanechal mužských potomků a tak nemůžeme bohužel sledovat, zda a jak by se bylo mimořádné nadání Božků projevilo v dalších generacích.

Haas.

PAUL HERRE: GESCHICHTLICHE SPÄTALTERSLEISTUNGEN IN ÜBERSCHAU UND DEUTUNG. Leipzig 1939. 356 str.

V době, charakterisované s oblibou jako boj mladé generace se starou generaci, jest zajisté velmi aktuální kniha, která sleduje s podrobnou znalostí celého historického období lidské společnosti otázku tělesných i duševních schopností a možností ve stáří. Všeobecně lze říci, že mužové činu, jako jsou na př. vojáci, vynikají spíše v mladším věku, zatím co myslitelé tvoří svá největší díla v starších letech. Tento zákon však má četné výjimky, zvláště v politickém životě, kde autor upozorňuje na velké činy starých dožů italských. V oboru vědním vyžadují již samy velké úkoly té či oné vědy dlouhotrvající předchozí doby k nabytí potřebných vědomostí a schopností. Na druhé straně umělecké tvorění, jehož podstatou je fantazie a intuice, se uplatňuje spíše u mladých než u starých. Sem patří do jisté míry i vynálezy, k nimž jest rovněž potřebí jisté dávky obrazotvornosti a živelného nadšení mladického. Celkem však lze uzavřít, že nelze určiti pevnou věkovou hranici pro tělesné a duševní schopnosti, nýbrž že to vše záleží na individuálním založení tělesném i na duševních vlastnostech každého jednotlivce. Autor uzavírá svoji knihu poznáním, že i stárnoucím lidem, jsou-li schopni a mají-li chuť k práci, náleží důležitý podíl na celkové lidské práci za lepším osudem veškerenstva. Haas.

ADLER. Monatsblatt der Vereine für Sippenvorschung in der Ostmark. 2. Jahrgang (1940). Wien, Walter Klemm, 8°, 136 str.

Dr. Erwin M. Auer: »Der Codex Austriacus als Quelle und Behelf für die Sippenkunde« osvětuje známou sbírku zákonů a nařízení, vydaných od času Ferdinanda I. až do Leopolda I., kterou uveřejnil roku 1704 František z Quarientu a která z rozkazu Marie Terezie byla doplněna předpisy, vydanými do roku 1770, jako rodopisný pramen. — Hans von Bourcy: »Bibliographie für den Familienforscher« zdůrazňuje důležitost bibliografických znalostí pro vážného rodopisce. — Alfred Matzka: »Trauungen Ortsfremder in der Pfarre Dornbach-Wien 1643 bis 1810« zaznamenává oddavky cizích osob ve farnosti Dornbach-Wien v letech 1643—1810. — Hans Pührer (z videň. župního rodového úřadu): »Die Matrikenbestände der an Niederdonau angegliederten Gebiete von Böhmen und Mähren« hovoří o stavu matrik v územích Čech a Moravy, připojených k Niederdonau. — Dr. Walter Pongratz: »Ein altes Grundbuch von Klein-Neusiedl (Wien XXIII) aus dem Jahre 1668« uveřejňuje jmenný soupis majitelů domů a pozemků ze vsi Malé Novosedly (Klein-Neusiedl) podle staré pozemkové knihy panství Schwadorf z let 1648—1808. — Franz Thiel: »Wetzeldorfer Handwerksfamilienamen, Kreis Mistelbach, N. D., 1785—1848« uvádí podle matrik farního úřadu ve Václavovicích (Wetzelsdorf) seznam tamních řemeslnických příjmení. — Dr. Ferdinand Tremel: »Ein Leibnitzer Bürgerverzeichnis aus dem Jahre 1620« zaznamenává podle radních protokolů, uložených v zemském archivu ve Štýrském Hradci (Graz), jména lipnických měšťanů, dostavivších se k vojenské přehlídce dne 1. září 1620. — E. v. Zengg: »Evangelische Auswanderer aus der Herrschaft Himmelberg in Kärnten« předkládá zprávy o protestantských emigrantech, vyhoštěných z panství Himmelberg v Korutanech, kteří nepolepšení pobytom v celovecké káznici, byli dopraveni do Sedmihradská. — Albin Pfretz-

schnere: »Heiraten von Oesterreichern in dem ältesten Kirchen buch der Pfarrei Aichach in Oberbayern« uvádí výčet sňatků Rakušanů v nejstarší matrice fary Aichach v Horních Bavorích z let 1623—1646. — J. Sokoll: »Oesterreichische Truppengeschichten« sestavuje bibliografii rakouských vojenských dějin, najmě schematismů, nařizovacích listů, seznamů ztrát, životopisných sbírek, dějin c. k. armády, jednotlivých druhů zbraní a pluků. — Walter Pillich: »Das Zentralarchiv des Deutschen Ritterordens in Wien« objevuje v ústředním archivu německého rytířského řádu při Rodovém, dvorním a státním archivu vídeňském nové poklady pro rodopisné badání. — Hans Dressler: »Woher kamen unsre Vorfahren und wer waren ihre Ahnen?« pokouší se rozsešit otázku, odkud přišli němečtí kolonisté do Iljiště v jižní Bukovině v letech 1788—1836 (mezi nimi přičázejí Hypolit a Adolfinus Kropáčkovi, oba svobodní, dne 23. X. 1850 jako křestní kmotři; Josef Růžička, c. k. poštovní výpravčí, zemřel 1875 v Iljiště; Viktor Srámek, byl zde do roku 1918 velitelem četnické stanice; Josef Zehaczek (?), osadník, řím.-kat.; 21letý, oženil se 15. I. 1797 s Annou Markétou, dcerou Karla Brennera, evangeličkou, 27letou; atd.). — Otto Lienhart: »Sippe Kienast aus Gars am Kamp, Minichner (Minicher) aus Allentsteig und Daurer (Taurer) aus Eggenburg, N. D.« sestavuje v slovesné formě rodokmeny jmenovaných tří rodů. — Dr. Rudolf Wallner: »Bestand an Vormundschafts-, Pflegeschafts- und Abhandlungssakten in Oberdonau« zabývá se stavem poručenských, pěstounských a pozůstalostních spisů v obvodu zemských soudů v Linci (Linz), v Riedu, v Štýru (Steyer) a ve Velsu (Wels). — Hans von Bourcier: »Kaspar Prynner« obírá se erbem a osobou vídeňského ranhojce (lazebníka) Kašpara (Brněnského?). — Dr. L. J. M.: »Die jüdischen Horetzky von Horka« pojednává o Šimonovi, synovi barona Leopolda Antonína Horeckého z Horky a turecké Židovky Borové, praoatci židovských Horeckých, žijících na Moravě a v Čechách. — Franz Maschek: »Die Matrikel der vorderösterreichischen Landmannschaft in Wien (1638—1667)« hovoří o matrice prvního vídeňského krajanstva, t. j. jednoty přistěhovalců z t. zv. »předních zemí rakouských«. — Nepodepsána je stať »Alte Graba-tafeln an der Kirche und Kirchmauer von Thalgau, Salzburg«, opisující náhrobní nápisy z kostela a s kostelní zdi v Thalgau v Solnhradsku. — Obsah doplňuje tabulky rodů Auer, Hirsch, Jauner, Magg a Matzka, rodopisná hřídka (pospolitá služba) a nahodilé nálezy. — Množství českých anebo česky znějících jmen (na př. Adam, Adamec, Padewieth, Baubin, Pavlu, Benko, Beran, Berlepsch, Bielik, Pilnaček, Blaha, Blaschek atd.) činí vídeňský rodopisný měsíčník i českému rodopiscí zajímavým.

V. H.

VLASTIVĚDNÁ KNIŽNICE KLUBU ČESKÝCH TURISTŮ. Řada I., sešit 1.: Ing. arch. Dobroslava Menclová, Žebrák a Točník (24 str. + plánek); sešit 2.: Táž, Hrad Lipnice (24 str. + plánek); sešit 3.: Dr. Ivan Honl, Hrad Jenštejn (12 str. + plánek). Praha, knihkupectví KČT, 1941, 16^o.

Rodopisec české šlechty ve středověku se neobejde bez znalosti hradů, po nichž se psaly jednotlivé šlechtické rody. Proto je nutné s radostí uvítati novou knižnici KČT, která přinesla v uplynulém roce popisy čtyř českých hradů. První dva svazečky vyšly z pera Ing. D. Menclové a ihned v tisku ráz vši budoucí sbírce. Úkolem vlastivědné knižnice není stanoviti podrobné dějiny hradů, nýbrž zevrubně popsat na základě nových půdorysů zvolený hrad, aby pak v závěru mohl být podán jeho umělecko-historický rozbor a též aby mohlo být provedeno zasazení popsaného hradu do rámce celkového vývoje českého hradebnictví. Bude-li tento program dodržen i v dalších sešítech, získá české hradebnictví cenné příspěvky ke svým dějinám.

VJS.

Z P R Á V Y .

VLASTIMIL HOLEJŠOVSKÝ: BOZDĚCHOVÉ A »MILÁNSKÝ ER-BOVNÍ ÚSTAV«. K stejnojmennému článku, uveřejněnému v loňském ročníku našeho časopisu (str. 123—129), zaslal autorovi rodopisec pan Václav Petrášek, řídící učitel v. v. v Klatovech, další zprávy o předcích dramatického spisovatele Emanuela Daniela Bozděcha. Jeho praděd Ondřej, mlynář v Podvídovském Mlýně, se narodil dne 26. ledna 1737 jako syn Jana, rovněž mlynáře v Podvídovském Mlýně, dříve v Poleňce, a jeho manželky Anny, dcery Petra Hrušky z Chudenic. Ondřej se oženil v Janovicích dne 24. října 1758 s Rosalií, dcerou Vítka Babky, šafáře v Janovicích, a Mandáleny, dcery Jiřího Adámka, šafáře v Týnci (družba Josef Fentzl z Poříčí, droužka Mariandi Blahutová, dcera mlynáře z Janovic). Zemřel 3. května 1803 v Podvídovském Mlýně. Jeho manželka Rosalie, rozená Babková, narodila se dne 25. července 1736 a zemřela dne 26. února 1805, rovněž v Podvídovském Mlýně. Rosaliin otec, jmenovaný šafář Vít Babka, byl synem Jana z Brodu u Plánice; narodil se roku 1695, oženil se roku 1721 a zemřel v Číhane dne 9. září 1760. Ondřejův otec, spisovatelův praděd Jan Bozděch, narodil se 4. července 1699, oženil se v Chudenicích dne 22. listopadu 1729, zemřel 6. dubna 1755. Jeho manželka Anna, rozená Hrušková, narodila se dne 14. srpna 1703.

PŘÍBUZENSTVÍ ELIŠKY KRÁSNOHORSKÉ S FRANTIŠKEM SKROUPEM. Bylo to sice příbuzenství vzdálené, afinita, a stěží bychom je označili vhodným názvem, ale příbuzenství to nesporně bylo. František Škrup a Eliška Krásnohorská stali se příbuznými dne 23. října 1853 sňatkem spisovatelčina nejstaršího, unilaterálního bratra MUDr. Josefa Pecha, tehdy městského lékaře v Trhových Svinech (narodeného dne 20. července 1826 jako syna Ondřeje Pecha, natěrače v Praze III., čp. 237, a Marie Svobodové z Března u Mladé Boleslavé), se skladatelovou neteří Gabrielu Perlíkovou, dcerou Jana Perlíka, (někdy vrchního ředitelé v Jistebnici (Jana Nádherného), později dozorce statku svobodného pána Michaela Dobřenského z Dobřenic v Dobřenicích), a skladatelovy sestry Františky, dcery Dominika Škrupu, učitele v Osicích, a Anny Langerové ze Sedlice. Gabriela Perlíková se narodila dne 6. února 1833 v Jistebnici, její matka Františka Škrupová dne 7. dubna 1805 v Osicích. Josef Plavec ve svém skvém díle »František Škrup«, o němž referujeme na jiném místě, uvádí mylně rok narození Františky 1804 a domnívá se, že zemřela v mládí. V době bratrova sňatku bylo Alžbětě Pechové, později Elišce Krásnohorské, 6. roků, v době smrti Františka Škrupova 15 let. Tím a vzdáleností příbuzenského poměru lze vysvětlit, že se obě slavná jména neuvádějí nikdy ve vzájemné souvislosti. Vlastimil Holejšovský.

RODU HERITESŮ věnovala podrobnou studii Božena Heritesová, dcera spisovatele Františka Heritesa, představitele genrového obrazu společenského (narodeného 27. II. 1851 ve Vodňanech, zemřelého 19. I. 1929 v Praze). Studie tato jest cenným doplňkem chystaného svazku Národní klenotnice (vydávané nákladem ELKU), který obsahuje Heritesovu mistrovou povahopisnou kroniku staré patricijské rodiny z typicky maloměstského jihočeského prostředí: »Tajemství strýce Josefa«. Herites, syn venkovského městečka, vodňanský lékárník a měšťanosta, podává tu hlubokou psychologii lékárnického stavu, v němž tkví rodem i povahou. Po rodopise Zeyerové, otisklé v XII. ročníku našeho časopisu, a po rodopise Mokrého, uveřejněném v ročníku XIII., máme nyní rodopisy vodňanského literárního trojlístku celého. K studii Boženy Heritesové se ještě vrátíme. V. H.

ROD FRANTIŠKA (de Paula Eduarda) LEUBNERA, význačného básníka Katolické moderny, autora barvitě a hudební katolické »legendy věku« (»Ballady a legendy« (1896), »Na okrajích kancionálu života« (1897), »Cantatibus organis« (1909), »Smrt kmotřička« (1909), »K západu« (1911), faráře ve Vlínovsi na Mělnicku (nar. 13. VIII. 1867 v Dol-

ních Beřkovicích, zemř. 29. I. 1930 ve Vliněvsi), jest popsán podle autentických příspěvků k jeho rodopisu, které dal sám k disposici krátce před smrtí, ve vlastivědném sborníku kraje Dykova »Mělnicko« (vycházejícím péčí Krajského musejního spolku za redakce gymn. ředitele Jos. Stáhlíka, městského archiváře a známého vlastivědného pracovníka), r. III. 1940, číslo 1. Básníkův praděd Kryštof Leubner byl domkářem v Dönišu (Dönis) čp. 63. v okrese chrastavském. Se svou manželkou Rozinou, roz. Selingrovou z Görsdorfu u Chrastavy (Görsdorf bei Kratzau) čp. 4, měl tři syny. Nejmladší z nich, František Leubner, domkář a tkadlec v Dönišu čp. 85, nar. 8. X. 1803, ženatý s Marií Annou Kunzovou z nedaleké Passy (Spittelgrund-Pass) čp. 17, měl asi sedm dětí, z nichž Josef Leubner (nar. v Passe 25. IV. 1826, zemř. v Dolních Beřkovicích 8. X. 1870), zprvu četník (vyznamenavší se při hašení požáru pražského hradu 20. II. 1855), poté dozorce v cukrovaru v Ruzyni (1851) a posléze dohlížitel v »knížecí cukrovarně dolnoběřkovské«, byl básníkovým otcem. Byl dvakrát ženat: po prvé (27. I. 1859) s Eugenií, 26letou dcerou Karla Hoffmanna, perníkáře a úředního posla okresního úřadu na Mělnice, a jeho chotí Kateřiny, rodem Kinské z Mělníka čp. 19, po druhé (8. I. 1867) s 31letou Marií Magdalénou, roz. Lukáškovou, z české rodiny na Velvarsku (nar. 1. XI. 1835, zemř. 5. XI. 1891). Básník měl tři nevlastní sourozence (Josefa, Emilii a Augustu) a dva vlastní (Marii Teresii a Josefa).

PŘEDKOVÉ HUDEBNÍHO SKLADATELE LEOŠE JANÁČKA. — Reportáž »Slavní chudí hoši« Nedělního Českého Slova z 3. srpna 1941 vykládá výjimečný zjev Moravana Leoše Janáčka nejen jako individuální výtvar vlastní snahy, nýbrž i jako vývojový soujem životních sil rodových, ba jako vzor osobnosti, příssáté všemi vláknym ke kmeni předků i k jejich živné půdě. Janáčkův ryze český rod pochází ze Smilovic u Těšína (Teschen). Nejstarší známý Janáčkův předek, tkadlec Kašpar Janáček, vyženil roku 1697 s Markétou Blechovou chalupu ve Frýdku, usadil se tam a založil soukenickou živnost, kterou synové a vnukové provozovali až do konce 18. století. Kašparův třetí syn Jan, od roku 1732 samostatný soukenický mistr, byl třikrát ženat a měl osmnáct dětí. Jeho nástupcem se stal syn Jan mladší, předčasně zesnulý přaděd Leoše Janáčka (1742 až 1774). Oženil se s Dorotou Brojačovou, které se po jeho smrti narodil syn Jiří — Leošův děd. Smrtí praděda Jana bylo přerušeno trvání soukenické živnosti pokud se týká přímé linie Leošova rodu. Děd Jiří se stal učitelem a kantorem na Příborsku. Tak se stalo Lašsko druhou a významnou domovinou rodu Janáčkova. Děd Jiří, zakladatel kantorské a učitelské linie rodové, je nejvýznačnější postava mezi Leošovými předky. Byl mužem nezdolné houževnatosti, mnohostranné pracovitosti a tvorivé podnětnosti. Pojal za manželku selskou dceru Annu Scheutterovou, s níž měl několik dětí. Dva starší synové, Josef a Jan, šli na kněžství, dva mladší, Vincenc a Jiří, na učitelství. Jiří byl rektorem na Hukvaldech. Měl s Amalií Grulichovou, dcerou krejčího a měšťana, čtrnáct dětí, z nichž devět dorostlo. Snažil se čelit bídě své i vesničanů odsudlanou prací ve škole i mezi občany. Zemřel slabostí srdce ve věku jedenapadesáti let r. 1866. Vyznačoval se výraznými znaky rodovými: houževnatostí, neústupnosti, lidovostí, ale i výbušnosti. Událostí jeho života byla starost o dvanáctiletého Pavla Křížkovského, nemanželského chlapce z Holasovic, později slavného skladatele sborového. Jiří Janáček se ho ujal a dopomohl mu k místu fundatisty v Opavě (Troppau). Křížkovský mu to splatil péčí o jeho syna Leoše (křestním jménem Leo Eugen), narozeného jako desáté dítě Jiřího v Hukvaldech u Příboru dne 3. července 1854. Když Leoš osírel, vzal na sebe otcovské starosti jeho strýc farář Jan. Třebaže Leoš Janáček žil od jedenácti let v Brně, zůstal až do smrti spoután s rodným Lašskem živými, tajemnými a posvátnými svazky. V červenci 1881 oženil se dvacetisedmiletý Leoš Janáček s šestnáctiletou Zdeňkou Schulzovou, dcerou osvíceného ředitela učitelského ústavu v Brně Emiliána Schulze. Rok po té se jím narodila dcera Olga, 1888 syn Vladimír. Přes to, že manželství bylo uzavřeno z lásky, přece se brzy rozpadlo — a Janáček šel dále cestami samotáře. Paní Janáčková, nešťastná matka

a manželka, razila si heslo »Raději s ním nešťastná, než s jiným šťastná« a vytrvala jako stín anděla strážného po jeho boku. Tenkrát, když pochovávala dvouletého Vláďu, když později stál nad hrobecm jedenadvacetileté Olgy, anebo když »Její pastorkyná« byla Národním divadlem odmítнутa, byl by bez své pokorné těšitelky propadl zoufalství. Její veliká víra v manželovo dílo byla korunována triumfálním úspěchem; dvanáct let před smrtí největšího genia, jež vedle Pavla Křížkovského dala Morava české hudbě (zemř. 74letý 12. VIII. 1928 v Mor. Ostravě), tento úspěch otevřel dílu Janáčkovu brány širého světa a rozpoutal jeho tvůrčí síly k novým a novým mistrovským skladbám.

RODOVÝ PŮVOD J. Š. BAARA. Podle článku Karla Pracha ve »Venkově« ze dne 28. prosince 1941 vypracoval mladý rodopisec Václav Sladký z Draženova, jehož studii »Prastaré názvy usedlostí v Draženově na Chodsku« přinášíme v tomto čísle, rodopisy četných starých chodských rodů. Jeho práce, vytěžená z bohatého obsahu matrik, pozemkových a panských knih, jež probadal s příkladou houzevnatosti, zahrnuje též rod chodského spisovatele a apoštola Jindřicha Simona Baara. Manu tu vzpomínáme na Bezručovu mohutnou baladu »Bernard Žár« (»Z Frýdku je Bernard Žár. Proto svůj zapírá národ — Bernard Žor.«). Zde naopak prarotcem Baarova rodu byl sedlák Valenta Bor, který žil se svou manželkou Kateřinou v první polovici XVII. století v Chrastavicích u Domažlic v čísle 6. Rodový statek dostal nejmladší Valentín syn Matěj, narozený 29. VII. 1649, ženatý s Annou, a po něm zase nejmladší syn Matějův Jan, narozený 26. III. 1685. Vidíme tu týž zjev, jaký jsme pozorovali při tehdejších svobodnících na Čáslavsku (CRS XII, 59—60), že si hospodář uchoval až do konce života svou nezávislost a nezatěžuje statek pohodlným výměnkem. Proto starší děti musejí si zakládat domovy jinde. Janův nejstarší syn Jiří, narozený 8. prosince 1718, oženil se v dvacetišesti letech s Anežkou Teydlou z Klenče, kde založil novou rodovou větev a zemřel 26. IV. 1787. Doba mariáterziánských jazykových úprav komolí české rodové jméno synů klenečského sedláka Jiřího Bora v Boor, v Bóor a v Baar. Příjmení Baar zůstává jak druhorozenému z nich Jiřímu, narozenému 2. X. 1747 a zemřelému 7. XI. 1816, tak i jeho potomkům a nástupcům na sejském dvoře čp. 62/94, synovi Jakubovi, narozenému 16. XI. 1789 a zemřelému 14. XI. 1856, i vnukovi Jiřímu, narozenému 14. V. 1829, zemřelému 14. IX. 1892. Z manželství Jiřího s Annou, rozenou Šeplovou z Klenče č. 197, narozenou 3. II. 1839 a zemřelou 7. V. 1916, narodil se 7. II. 1869 slavný kněz-spisovatel Jindřich Šimon, zemřelý 24. X. 1925, jež je svorníkem katedrály rodu, tkvicího svými základy pevně v zemi a v duchu českého národa.

»**VYHYNUL ROD JANA CIMBURY?**« — Pod tímto názvem piše Úřednické listy z 1. srpna 1941 (ročník XLVIII., číslo 15): »U příležitosti zfilmování známého Baarova románu »Jan Cimbura« naší nejstarší filmovou výrobnou, Lucernafilmem, v režii Fr. Čápa, se připomíná, že jihočeská obec Putim je stále cílem mnoha poutníků, kteří na vlastní oči chtějí poznat místa, kde Cimbura žil a zemřel. Rolník Jan Novotný pátral po stopách Cimburových. Našel toho však již jen málo. Z celého rodu Cimburova zůstala tu jen jediná dcera po Cimburově sestře. Cimburovo hospodářství tu sice zůstalo, ale hospodaří na něm nový majitel. Je to čís. 25, do něhož se Cimbura příženil. Ježto toto stavení r. 1910 vyhořelo, je vzhled hospodářství změněn. K Cimburově statku patřilo asi 75 strychů, tedy asi 113 měřic, z toho 30 měř luk u řeky Otavy. Ani Cimburova zahrada není již taková. Dříve byla plna nejlepších štěpů. Starých stromů, památníku slavného hospodáře, již není. Není tu ani košaté jabloně, pod níž pohřbil Cimbura klisnu »Divokou« a jejího »Běláčka«, který nesl do boje u Hradce Králové generála Windischgrätze. Čas provedl své dílo a kdyby nebylo Baarovy knihy a nového filmu Lucerny o Cimburovi, brzy by česká vějnost zapomněla na tohoto velikého jihočeského sedláka.«

RODOPISNÁ HLÍDKA.

S o u p i s r o d o p i s c ů .

Jaroslav Schneider, profesor v. v., správce měst. archivu, Kolín II., Zámecká ul. 8. Po sedmileté namáhavé práci uspořádal archiv města Kolína tak, že vyhovuje dokonale potřebám úřadů i vědeckých pracovníků. Uznávaje naši záslužnou činnost, nabízí se podávat rodopisná data našim členům, a to úplně z darama, bude-li jen přiložena z námka na odpověď, neboť jinak by musil porto hraditi sám. Činí tak jen v zájmu dobré věci a zvláště z toho důvodu, aby z bohatého měst. archivu mohli těžit nejen historikové, ale i rodopisci.

Čestmír Berka (vlastní rod). — **Jan Boltnar** (v. r.). — **Karel Březina** (v. r. z Mladé Boleslaví).

Josef Karel Ceneffels (v. r.). — **Bernard Consolascio** (Spudilové a Čapkové).

Josef Čermák Třebenický (Čermákové vůbec). — **Bedřich B. Černík** (královští svobodníci Černíkové v Zderadínách a v Soušicích). — **František Černý** (Bergmanové, Černí, Filipové a Kristkové; heraldika a historický místopis Královéhradecka; může vyřídit dotazy, týkající se matrik celé diecése královéhradecké).

Ing. Jaroslav Deyl (Deylové, Wittmannové-Widtmannové, Erbanové, Nožičkové, Johnové). — **František Dobeš** (Dobešové ze Stříteže u Rožnova a stará valašská fojtství vůbec).

JUDr. Richard Fischer (v. r. a rody v Lošticích).

Ing. Viktor Genttner (v. r.). — **Ladislav Karel Geryk** (v. r., Štěpánové, Jaškové).

Božena Golová (má jména všech měšťanů, kteří přijali měšťanské právo ve Velvarech v době od r. 1588 až 1788 (celkem 719 listků osmerk. formátu) a dokončuje soupis jmen členů kůru literáckého ve Velvarech).

PhDr. Josef Hájek (archiv, kroniky, historický místopis). — **Jitka Hauňová-Staňková** (v. r.). — **Egon Haužvic** (v. r.). — **Bohuslav Hladký** (dějiny obce Krušovic a tamních starých usedlých rodů selských). — **Jan Holý** (v. r. z Mezilesí). — **Ladislav Holý** (v. r., Ježek, Drážďanský, Bor, Bohr, Hotový, Landa). — **Jan Houška** (v. r., dosud do roku 1650).

Rembert Kerssenbroek (v. r.). — **Antonín Kouba** (v. r., Řenčové, Kubrové). — **Bohumír Kozák** (v. r. a rody sprízněné v Železnici a okolí, staré usedlé rody v Železnici, životopisy kulturních pracovníků na Železnicku a Lomnicku; má opisy farních matrik ze Železnice a okolí, křtěných 1751 až 1870, oddaných 1751—1884, zemřelých 1751—1867; badá ve farních matrikách v Radimi od r. 1765, v Libuni od r. 1680, v Lomnici n. Pop. od r. 1668 a v Jičíně od r. 1623). — **Rudolf Král** (v. r. usedlý v Podbabě čp. 6 a jeho souvislost s Králi z Bohnic). — **Rudolf Kryl** (Krylové, Krillové, Grillové a jiní). — **PhDr. František Křížek** (Křížkové a rody s nimi spřízněné, Süssové z Města Žďáru; má přehled o rodech města Dačic podle městských knih od 16. stol.). — **Jiří Kyncl** (v. r.). — **Bohumil Lamoš** (v. r. v Záhlinicích, v Kurovících, v Tlumačově, v Napajedlích, v Rymicích a v Dolní Vsi).

Stanislav Maluška (v. r.). — **Václav Mašek** (v. r., Schmidlové-Schmideli). — **Rudolf Moc** (v. r.).

Václav Nápravník (v. r.). — **František Náprstek** (v. r., Koulové z Tuchlovic, Kačic, Stochova, Honic, Smečna a j.; spolupracovník zemského muzea Náprstkova v Praze I.). — **Miroslav Němec** (rod Matěje Němce z Choliny u Litovle). — **Jiří Nevoře** (v. r., heraldika).

Ing. Dr. Karel Obšířil (v. r., Honkové). — **Ing. Václav Oliverius** (v. r. a příbuzné).

Mojmír Panenka (v. r.). — **Jaroslav Peregrin** (v. r., archivnictví, kronikářství). — **PhDr. Josef Petrytl** (v. r., jednatel městského osvětového

sboru v Chrudimi). — František Polcar (Polcarové z Paračova, Chotkové z Chotkova). — Pavel Jan Maria Ignát Preiss (v. r.).

Petr Raichl (v. r.). — Evžen Rejmánek (v. r.). — Ing. Jan Rosický (v. r.).

Jan Samek (v. r., Kylarové, Štěpánové, Markové; Zilvárové z Pilníkova, Peterkové z Ostrova, Ostrovští ze Skalky a j.; heraldika a sfragistika). — MUDr. František Svátek (v. r. z Krajiňka u Bavorova ve farnosti Bílsko).

Rudolf Špala (v. r.).

Josef Tvrzník (v. r.).

Václav Váchal (v. r.). — Bohuslav Valášek (v. r.). — Rudolf Vepřík (v. r. seděním na Přívore, rozliční držitel Nemyslovice; dějiny obce Nemyslovice). — František Vojtěchovský (v. r. a manželčin). — Mr. Ph. Karel Voneš (v. r., Neumannové, Maschkové, Štíkové, Žižkové, Fresacherové, Mečířové, Krausové, Tůmové, Exnerové, Mesnerové, Šlikové, Sárové-Sárovocové z Holubic a z Budče).

Jan Wagner (v. r., Štětinové, Papežové). — Honoré Waigant (v. r.).

Ing. Jiří Zelenka (v. r.). — Bedřich Zounek (v. r.).

Dotazy a odpovědi.

Dotazy.

148. **Králové z Bohnic.** — Kteří členové tohoto šlechtického rodu se připomínají koncem XVII. a v XVIII. století?
149. **Apfelbach Jan Jiří.** — Kde a kdy se narodil (kolem roku 1720), čím byl, kde a kdy se oženil s manželkou Kateřinou, jak se tato jměnovala za svobodna a kde a kdy oba manželé zemřeli?
150. **Polcar z Paračova.** — Zprávy a památky o tomto rodě i o jiných Polcarchech, kromě těch z Rakovnicka, které již mám, si vypořušují.
151. **Ackermann (Aggermann)** Josef Christian, purkrabí na Týnci u Klatov, narozený 19. září 1777 v Berouně, zemřelý 4. března 1855 v Nové Kdyni, byl dvakrát ženat. Z prvního manželství vzešla dcera Josefa, která se provdala za Antonína Suchého, souseda ze Strmilova u Jindřichova Hradce. Hledají se rodná, úmrtní a šňatková data první manželky a dcery Josefy. Taktéž se hledají data sňatku s druhou manželkou Annou Marií Joachimsthalerovou, roz. 2. XII. 1783 v Lejbiši (Seewiesen) a data jejího úmrtí.
152. **Houžvic.** — Berní rulle obce Vrátna (u Mšena) z roku 1654 má dva jmenovce: Václava a Jiřího Houžvice (asi sourozence). Kdy a odkud přišel tento rod na Vrátno?
153. **Houžvička.** — Pavel ze vsi Lhotky mezi Kokořínem a Mělníkem uvádí se v mezní pří mezi Zdislavem Berkou z Dubé na Lipé a Zákupech a Janem Štampachem ze Štampachu. Co jest známo o něm a o jeho potomcích?
154. **Houžvice jinak Houžvička.** — Václav, roku 1561 měšťan v Turnově, později »ze Štiřina« (u Jilového?), bývalý úředník ve Svijanech, jehož manželka držela v Turnově na náměstí dům č. 2, měl syna Jana Jiřího Houžvice ze Štiřina a neteř Salamounu, rozenou Bukovanskou z Neudorfu, provdanou za Floriána Brodského též z Neudorfu, úředníka na Škvorce. Kdo zná jejich znak a potomky?
155. **Haužvie.** — Žil roku 1595 v Přerově nad Labem (u Českého Brodu). Kdo zná jeho potomky a kdo rozluští nečitelný zápis o něm?
156. **Augvic z Přerova.** — Pravděpodobně pisař při deskách zemských, majitel pláště, o němž roku 1595 jakýsi Matěj doznal u soudu, že jej ukradl a prodal Hlaváčkovi z Hradiště, kdyžtě byl již dříve témuž panu Augvicovi v Bydžově vzal kabát. Kdo zná Augvicovy potomky?
157. **Haugvic z Biskupic.** — Vilím žil v Turnově asi v letech 1613—1623. Převzal od Odkolka z Oujezdce pohledávku na domě na Nové Hlásce č. 255 a prodal ji roku 1623 Jiříkovi Jaroměřskému, držiteli domu, za 18 kop. Kam se vystěhoval?
158. **Holibergius.** — Potomci Pavla Myslivce, myslivce ve službách plas-

- ského kláštera v polovici XVII. století, přijali jméno Holibergius. Není tu nějakého spojení s pány z Olivé Hory (Oliwenberg) nebo z Kolivé Hory (Koliwenberg)? Jan Jezbera z Kolivé Hory spravoval statky Bohuslava Gryspeka roku 1620. Tyto statky připadly o tři léta později plaskému klášteru.
159. **Holberg(er)** nebo **Holiberg(er)**. — Kde se tato jména vyskytují?
 160. **Rezek Jiří**. — Odkud byl dosazen v letech 1680—1690 na pustý statek Stejskalovský v Olešné u Načeradce (později čp. 3) ?
 161. **Wiedersperg** z **Wiederspergu**. — Hledám svatební smlouvu Petra Miloty W. z. W. na Strunkově a Bušovicích s Lidmilou Chlumčanskou z Přestavlk ze dne 11. října 1650.
 162. **Czernerfels** Jan, narož. 15. VIII. 1702 v Záhořanech u Kouta, okr. soud Kdyně, okr. úřad Domažlice, jehož otec se jmenoval rovněž Jan Czernerfels, a vystavěl po příchodu z Moravy mlýn v Záhořanech, kde se ještě dnes říká na Moravě. Jest někomu známo, kde rodina tohoto jména dříve před rokem 1702 byla usedlá a jak se původně jmenovala? Casem se jméno přeměnilo v Domažlicích na Ceneffels. V Kyjově prý jsou toho jména jeden lékař a jeden profesor. Honorují bližší zprávy.
 163. **Holý**. Pátrám po všech nositelích příjmení a místě výskytu v minulosti i v přítomnosti. Pp. archivářům, duchov. správcům a kronikářům za lask. zprávu o výskytu příjmení jsem velice povděčen.
 164. **Kučík** Jiří (Georgius Kuczik) vel Gaidoschik, podsedník, zemřel v Buchlovicích 30. srpna 1758, jako výminkář ve věku 80 let. V buchlovských matrikách je o něm první zmínka 8. července 1726, kdy byl svědkem při svatbě. Kdy a kde se narodil a kdy se přistěhoval do Buchlovic? Vyskytuje se ještě v jiných obcích jméno Kučík?
 165. **Mutz**. — Hledá se křestní list Antonie Elišky Mutzové, narozené asi roku 1775, dcery Michala Mutze, správce velkostatku v Želeticích u Znojma (Selletitz bei Znaim), a jeho manželky Antonie Provdala se v Žerotici 20. VII. 1794 za Frant. de P. Eschlera, purkrabího v Polici.
 166. **Šultys**. — Hledám jména a bližší data rodičů zem. direktora Jana Šultysse (Schultes) z Felsdorfu, primátora kutnohorského, popraveného 21. 6. 1621 na Staroměstském rynku v Praze, kteří bydleli ve Slaném. — Dále data narození a sňatku syna předešlého, Mikuláše Šoltysse z Felsdorfu, se Saloménou Matrasovou, dcerou sládku v Kolíně n. L., jakož i data narození dcery předešlých manželů: Alžbety Š. z F., provdané za »slovutného pána« Jiřího Hoffmanna-Trzebiclého v Táboře.
 167. **Tempes**. — Hledám data sňatku a úmrtí Matyáše Valentýna Tempese von Tempis, narozeného v Zwittau 4. 2. 1662, nobilitovaného v r. 1726, a manželky jeho, jakož i dalšího potomstva jeho, z kterého pochází Johanna v. Tempis, provdaná kol. r. 1730 za Kryštofa Antonína šl. v. Kayser, cis. král. vrchního na Zbiroze, pak od r. 1775 v Brandýsi n. L.
 168. **Fiedler**. — Hledám křestní zápis Anny Fiedlerové, (dcery Antonína, pozdějšího hr. kolowratského úředníka v Týnci), narozené mezi 1772—1774, odměna K 200.—.
 169. **Studený**. — Hledám křestní zápis M. Magdalény Studené (dcery pozdějšího pachtýře Jana Studeného v Červené Lhotě), narozené mezi 1778—1780.
 170. **Raba** (Rába, Rabba). — Zprávy a data, zvl. z Prácheňska. Kde je doloženo stč. osob. jméno Raba (A. Sedláček doklady neuvedl). Hledám členskou knížku »První Jednoty Petrovské a spolu Jemnické proti škodám ohněm« z r. 1849 (v Prácheňsku). Jednoty Rovenské z r. 1850 (Strakonicko) a Jednoty Mirotické.
 171. **Voska** (Vozka). — Hledám předky Martina Wosky, polního mistra na velkostatku zelenohorského panství v Soběsukách, soudní okres Nepomuk, narozeného asi kolem roku 1780.
 172. **Ženíšek Josef**, syn Jana Ženíška, sedláka v Hošticích, a Rosiny, vdovy

po Vitu Žižkovi, narozený r. 1738 (1737?). Kde jsou záznamy o narození jeho a sourozenec Alžběty, Anny, Roziny, Karla, Marie? V matrikách klecanských a únětických záznamy nejsou.

173. **Čejka.** — Hledám data sňatku Františka Čejky, syna Josefa Čejky a Evy, rozené Kuthanové, narozeného 4. X. 1793 v Počátkách, s Rosalií, dcerou Matouše Mittasa neb Čihala, sedláka v Bělé č. 4 (farnost Veselá, pošta Částrov u Pelhřimova), a Kateřiny rozené Haškové z Ostrovce, narozenou 21. I. 1794. Ve farnosti veselské ani počátecké se svatba nekonala. První dítě se manželům narodilo v Počátkách roku 1822.

Odpovědi.

53. **Paur, Pauer, Bauer, Pour.** — 1. V matrice »Brloh« okr. Čes. Budějovice jsou tyto zápis o rodině Paur: R. 1706 str. 34 — obec Nová Ves. Dne 17. 12. okřtěno dítě Eva otec (Valli?) Paur, matka Šálka. — R. 1708 str. 40 — obec N. Ves. Dne 22. I. okřtěno dítě jménem Pavel (otec Martin Paur, matka Dorota). — R. 1709 str. 44 obec J. údolí — dne 3. 6. okřtěno dítě Markéta, otec Řehoř Paur, matka Voršila. — R. 1709 str. 45 obec N. Ves — 27. 8. okřtěno dítě Matouš otec Martin Paur, matka Dorota. — R. 1712 str. 60 obec N. Ves — dne 23. 11. okřtěno dítě Ondřej, otec Pavel Paur, matka Marie. Takových zápisů nachází se v matrikách křtů, oddavek i pohřbů této fary mnoho. Pro nedostatek místa nelze zde všechny vypsat. — 2. Jistý Urban Paur byl rychtářem r. 1707 v obci Janovo Údolí, farní osada »Brloh«.
- B. Plánský, býv. škpt. děl. v. v.
55. **Kočí.** — 1. V knize »Deset let voj. akademie v Hranicích r. 1930«, byl vyřazen v roce 1923 poručík pěš. pl. 45 Kočí Antonín. — 2. U děl. pl. 105 ve Čtyřech Dvořích u Č. Budějovic sloužil pplk. děl. Bedřich Kočí, rodák z Ivanovic na Hané, Morava. — 3. V matrice »Brloh«, okr. Č. Budějovice, je zápis: R. 1716 str. 80 obec Janovo Údolí — »Dne 17. 10. okřtěno dítě Lukáš — otec podle udání matky má být Jan Kočí, matka dcera starého Koláře.«
- B. Plánský, býv. škpt. děl. v. v.
130. **Koumar.** — Appelativum značí železovou (ocelovou, ocelošedou, sivou) barvu nebo šedivé sukno (šat, roucho, šátek). Sloveso »koumati« = dávati pozor, poslouchati, číhati, vyzvídati. Mohlo by tudiž slovo »koumar« znamenati totéž co pozorovatel, dohlížitel, naslouchal, vyzvídal. Příjmení toto odpovídá patrně rozšířenějšímu Čihal, Čihák.
133. **v. Fresacher.** — Maria Anna Antonia byla jednou z dvanácti dcer Ignaze Franze v. Fresacher. Narodila se z jeho druhého manželství s Marií Annou Antonii v. Widmayersfeld jako první ze dvou dcer dne 18. VII. 1770 v Celovci (Klagenfurt).
139. **Kapoun.** — Urozený a statečný rytíř pan Jakub Kapoun se připomíná dne 12. XII. 1657 ve vsi Sebranicích u Litomyšle.
141. **von Strandl.** — Karel, šlechtic von Strandl, byl synem Aloise Strandla, c. k. setníka, povýšeného dne 19. srpna 1820 do šlechtického stavu.
143. **Lev.** — Příjmení se vyskytuje dosti často na Domažlicku u potomků učitele a malíře Lvů. Pochází odtud vrchní úředník Živnostenské banky v Praze p. Miloslav Lev, jenž by snad mohl podatí bližší zprávy. Městské museum v Domažlicích.
143. **Lev.** — V době mariátereziánské byli Lvové v Kamenici a v Klášteře Teplé. Pod příjmením Leff vyskytuji se v Tursku, Löff ve Slavkově (Schlagenwald), v Oseku ve Slavonii, ve Vilseku v Bavorsku a jinde.
143. 1. **Daniel Lev,** rodilý z Roudnice, předložil list výhostní od pí. Polixeny Rožmerské, rozené z Perštejna, a zachovací od práva roudnického. Byl přijat za měšťana v pondělí po pam. Poč. P. Marie l. 1596. Jako purkmistr připomíná se v l. 1602—17 a r. 1611 byl

- druhým cechmistrem sladovníků. První manželka jmenovala se Barbora a druhá Anna. Tato provdala se znova za Václava Sedleckého. Daniel Lev zemřel r. 1618. (Archiv m. Velvar — K. m. p. fol. 9.) Jeho domovní znamení je vymalováno v kostele sv. Jiří ve V.
2. **Mikuláš Lev**, zvonař v Městech Pražských, ulil r. 1661 městu Velvarům tři zvony a závaží. (Archiv m. Velvar — Manual úř. purkm.)
 3. **Matěj Lev**. — V lapidariu městského musea ve V. uložen je náhrobek, na kterém je pod křížem vytesán lev a násled. nápis: »Mně kríže lev směle porazil, zde ale od smrti poražen byl Lev, jenž se Matěj jmenoval, rok 36 dokonal, slovutným zde byl měšťanem a pivovaru pachtýrem, 30. srpen byl den smrti, rok pak můžeš dole čísti.« (1816.) Věnovala manželka Anna Jelenová.
 4. **Josef Lev**, vynikající barytonista Národ. divadla v Praze, narodil se v Sazené u Velvar 1. května 1832 a zemřel r. 1898 v Praze. Příbuzní žijí v Mileticích u Velvar. Božena Gollová.
145. **Jihlavec**. — Jméno se vyskytuje v Modřanech.
147. **Suchy Blasius** z Radnic byl oddán v Rokycanech dne 25. I. 1757 s Annou Rozinou Klüinstler-ovou, narozenou v Rokycanech 2. III. 1736 (dcerou Jana Šimona Klüinstlera vulgo »Kynczier« zvaného, a Anny roz. Pellezius-ové). Bližší údaje se asi nalézají v citovaném oddacím zápisce nebo v křestních zápisech dětí Blažeje:
1. Jan Suchy, měšťan v Rokycanech,
 2. František Suchý, děkan tamtéž,
 3. Magdaléna Suchy, nar. v Rokycanech 17. VII. 1767, provdaná tamtéž dne 25. XI. 1788 za Jana Nowotny-ho, a
 4. Anna Suchy, provdaná v Rokycanech dne 21. I. 1783 za Jana Horžitze, narozeného v Rokycanech dne 14. XI. 1751.
- Svob. pán z Procházků, Praha VII-979.

Z RODOPISNÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE.

P A M Á T C E

členů Rodopisné společnosti v Praze, kteří zemřeli
v správním období 1941-42.

Člen zakládající:

Zdeněk hrabě Krakovský-Libštajnský z Kolowrat,
mnohaletý předseda Rodopisné společnosti v Praze.

Členové řádní:

Dr. Bedřich Jenšovský,
ředitel archivu země České v Praze.

Kamil Kropáček,
podplukovník v. v. v Horním Jelení.

František Polický,
průmyslník v Jaroměři.

Doc. Dr. Ing. Antonín Prokeš,
ministerský rada ministerstva zemědělství v Praze.

Budiž jim zachována čestná paměť!

XIII. valné shromáždění Rodopisné společnosti v Praze

konalo se v Národní kavárně na třídě Viktoria v Praze v neděli 15. března 1942. Přítomno bylo 58 členů a 20 hostí. Svou přítomností poctili valné shromáždění zejména zástupci Akademie zemědělské (p. doc. PhDr. Václav Černý), Archivu země České (p. zemský archivní rada Dr. Zdeněk Kristen), České tiskové kanceláře (p. redaktor Rudolf Kryl), České zemědělské rady (p. rada Jan Petr), Jednoty starých českých rodů (p. jednatel Václav Přech a p. JUDr. Jindřich rytíř Zapyský ze Zap), Svobodného učení selského (p. tajemník M. Haluza) a Ústředního spolku českých knihovníků (p. knihovní rada PhDr. František Karel Soukup). Za přípravný výbor místní odbočky v Hradci Králové dostavil se nás tamní zakládající člen p. František Černý.

Úřadující místopředseda Jan Petrzjistiv, že shromáždění je schopno pravoplatně se usnášeti, zahájil schůzí, uvítal přítomné a poděkoval všem příznivcům RS za účinnou mravní i peněžitou podporu, zvláště ministerstvu školství a národní osvěty a České akademii věd a umění za poskytnuté nám subvence. Pozdravil hosty, projevivší nám své sympatie i vůli k přátelské spolupráci svou přítomnosti, a přečetl blahopřejné projevy i omluvy nepřítomných. Poté vzpomněl památky zemřelého předsedy Zdeňka hraběte Krakovského-Libštejnského z Kolowrat a ostatních pracovníků, s nimiž se průběhem uplynulého období RS navždy rozloučila.

Zápis o XII. valném hromáždění, konaném 16. března 1941, otištěný v ČRS XIII, 44–48, byl jednomyslně schválen.

Následovaly zprávy o činnosti RS v roce 1941.

Jednatelem V. Holejšovský: S radostí zjistil další vzhledem k zájmu o rodovou minulost, podničený zejména nutnosti prokazovat arijský původ. V uplynulém správním roce byl vyřízen 881 dotaz různých zájemců a navázány nové vědecké i zájmové styky. K utužení své pracovní organizace buduje RS síť oblastních důvěrníků a zakládá místní odbočky. Z nich místní odbočka v Hradci Králové vstupuje právě v život. Jejím úkolem bude soustavný průzkum místních archivů a zpracování rodopisného materiálu v nich se nacházejícího, aby tak byl zpřístupněn široké obci rodopyzců. — Byly pořádány dvě přednášky: pana doc. Dr. Karla Gally »Rod s hlediska sociologického« o valné hromadě 16. března 1941 a pana doc. MUDr. Bohumila Sekly »Biologicko-lékařské hledisko v rodopisu« o členské schůzi 4. května 1941. Ústřední výbor zasedal sedmkrát: 16. III., 8. IV., 4. V., 30. V., 27. VI. 1941, 27. I. a 12. III. 1942. Počet členstva stoupil za rok 1941 o 98 členů řádných jednotlivců, o 2 korporace a o 2 členy zakládající. Zemřeli 3 členové, 2 vystoupili. Potěšitelně vzhledem k počtu členů i v roce 1942: máme již přes 400 členů. Dík za znamenitý organizační rozvoj RS patří všem, kdož pracovali pro její zdar, zejména též redakčním listů, jež uveřejňováním zpráv podporovaly naše snahy.

Pokladník J. Smišek přečetl pokladní zprávu za rok 1941 a účet rozvážný k 31. XII. 1941. Příjmy: Pohotové prostředky k 1. I. 1941: 6866,45 K. Členské příspěvky a zápisné: 15.540,20 K. Úroky: 57,90 K. Publikace: 20.584,40 K. Subvence a dary: 2004,70 K. Členské záplýjky: 2000,00 K. Různé: 98,00 K. Celkem 47.151,65 K. — Vydání: Spolková agenda: 1615,80 K. Publikace: 14.331,20 K. Náklady na časopis: 27.572,70 K. Prodejné tiskopisy: 295,80 K. Pohotové prostředky k 31. XII. 1941: 3336,15 K. Celkem 47.151,65 K. — Aktiva: Pohotové prostředky: 3336,15 K. Dluhy členů za příspěvky a publikace: 11.854,30 K. Zásoba publikací a potřeb: 39.148,60 K. — Passiva: Základní jmění: 35.000,00 K. Reserva na dubiosa: 3500,00 K. Členské pohledávky: 2240,00 K. Véritelé: 13.424,95 K. Přebytek za rok 1941: 174,10 K.

O povědný redaktor ČRS Dr. V. Davidek: V roce 1941 vyšlo dvojčíslo 1—2 25. června, 3. číslo 20. srpna a 4. číslo 20. prosince. Přízní ministerstva školství a národní osvěty mohl využít XIII. ročník ČRS o 10 arších a ještě navíc dostali členové 10 a ¼ archu rodopisné galerie. V »Knihovně RS« vyšlo 5. číslo »Česká jména« a 8. číslo »J. V. Simák«.

Archivář a správce jmenné kartotéky B. Kšára: Přibylo 40 vývodů členských a 20 nečlenských; nynější stav ještě 162 vývody. Rodových tabulek přibylo 9; máme jich tudiž 35. Výstřížkový archiv vzrostl o 143 články; celkem na 737. Dosud registrováno 1236 jmen. — Archivář vybízí členy, kteří dosud neodevzdali své vývody, aby tak učinili co nejdříve; ostatní pak, aby odevzdáné vývody doplnili daty nově zjištěnými.

Knihoveník F. J. Srbek: Roztrídl knihovnu RS na 13 skupin a sestavil příruční katalog, jenž obsahuje: 1. Publikace RS: celkem 11 spisů v 32 svazcích. 2. Rodopisné návody a pomůcky cizí: 81 svazek. 3. Životopisy význačných osob: 46 svazků. 4. Rodové kroniky: 57 svazků. 5. Místopisné monografie a vlastivědné časopisy: 175 svazků. 6. Knihy a časopisy dějepisné: 170 svazků. 7. Sociologie, eugenika a pod.: 19 svazků. 8. Heraldika a sfragistika: 48 svazků. 9. Rodopisné prameny: 38 svazků. 10. Zahraničí: 24 svazky. 11. Muzejnictví a archivnictví: 38 svazků. 12. »Felixiana«: 72 svazky. 13. Různé: 25 svazků. Podle příručkového inventáře máme 754 inventární čísla. Průměrně přibývalo 50 knih ročně, loňský příruček činil 123 svazky. Z toho koupeno 6 knih, vlastní publikace přibyly 4 v 6 svazcích, recensních a výměnných výtisků bylo 19, darem získali jsme 92 svazky. Dárci byli pp.: Felix (63), Srbek (8), Kšára (5), Jihlavec (3), Aggermann, Rott a Slavík (po 2), Bek, Holejšovský, Chochole, Dr. Janoušek, Klika, Dr. Lafka, Lokvenc, Mentberger, Palivec, Dr. Sekla a Urban (po 1). V srovnání s minulými lety počet výpuťjek se zdvojnásobil: byly půjčeny 103 knihy.

Správce skladu tiskovin J. Ehli: Kromě hromadné expedice běžného ročníku ČRS a publikaci »Česká jména«, »Dr. Šimák« a »Staré usedlé rody selské« bylo v roce 1941 vypraveno 313 zásilek, a to většinou poštou. Prodali jsme: 1. Rodopiscův slovníček: 102 výtisky (rozebrán). 2. Bibliografie: 47 (zásoba k 31. prosinci 1941: 45). 3. Jan Helbling: 8 (26). 4. Popis obyvatel Prahy: 36 (280). 5. Česká jména: 97 (478). 6. Znaky nešlechticů: 5 (rozebráno). 7. Příručka rodového kronikáře: 211 (66). 8. Dr. Šimák: 7 (306). 9. Starší ročníky časopisu: 315 (I. 375; II. 398; III. 451; IV. 480; V. 447; VI. 152; VII.—VIII. 213; IX.—X. 238; XI. 269; XII. 204; XIII. 192). 10. Výpisy z matrik: 24 (rozebrány). 11. Vývody: 771 (1204). 12. Rodinné dotazníky: 121 (839). 13. Bloky: 2 (rozebrány). Celkem prodáno 1746 tiskovin v okrouhlé ceně 15.000 K; poštovné 452 K bylo záúčtováno příjemcům. Zpráva účetní hodnotí zásobu tiskovin k 31. XII. 1941 částkou 39.148,60 K.

Zprávy byly bez námitek schváleny.

Přehlížitel účtu K. Nedvěd podal zprávu o provedené revisi, v níž se revisori pozastavují zejména nad značným nedoplatkem členských příspěvků a publikací, načež bylo odstupujícímu správnímu výboru uděleno absolutorium.

Doplňovací volby do ústředního výboru. Podle ustanovení § 9, odst. 2, stanov jsou členové ústředního výboru voleni na tři roky, každého roku však třetina jich vystupuje. V druhém roce pátého tříletí bylo nutno provést doplňovací volby za zemřelého předsedu Zdeňka hraběte z Kolowrat, za vystouplého I. úř. místopředsedu PhDr. Zdeňka Kristena a za odstupující členy výboru J. Ehla, E. Slavíka a A. Petule. Byli zvoleni: předsedou J. J. Mořic princ z Lobkowicz; I. místopředsedou Jan Petr, II. místopředsedou PhDr. Václav Davídek; členy výboru ThDr. Václav Bartuňek, Vlastimil Holejšovský, Bedřich Kšára, Prof. František Navrátil, Karel Nedvěd, František Papoušek, Jaroslav Smišek, F. J. Srbek a Jiří hrabě Sternberg; náhradníky PhDr. Karel Doskočil, PhDr. Ladislav Hosák, PhDr. Bohumír Lafka, RNDr. Jarmila Psotníčková, J. V. Sedláček a Josef Zita; smířími soudci Doc. PhDr. Václav Černý, JUDr. Jan Kasanda a JUDr. Karel Wiesenberger.

Na rok 1942 vytka si RS tento program: Pokračovati v bodech programu z roku minulého, pokud nemohly být úplně provedeny, zejména však uspořádati cyklus přednášek pro členstvo i širší veřejnost; připravit nové a doplněné vydání Rodopiscova latinsko-českého slovníčku a glos-

saříku, Příručky rodového kronikáře i jiných potřebných publikací; podporovati rodopisné badání vybudováním sítě oblastních důvěrníků a základním místním odboček v Brně, v Moravské Ostravě, v Plzni, v Českých Budějovicích, v Olomouci, v Kladně, v Hradci Králové, v Prostějově, v Jihlavě, v Pardubicích a v jiných místech, jichž úkolem bude plánovitě excepovati místní matriky, urbáře, pozemkové knihy a jiné archiválie; zřídit zvláštní odbory (sekce) archivní, knihovní, heraldický, tiskový a jiné, v nichž členstvo bude se moci zúčastnit života a práce RS; pracovati k vybudování Rodopisného ústavu a navazovat nové pracovní i výměnné styky s příbuznými vědeckými organizacemi.

Poté následovala přednáška PhDr. V. Davídka »Možnosti rodopisného badání«.

Členské příspěvky a zápisné na r. 1942 stanoveny ve výši 40.— K za člena řádného, 20.— K za člena akademického, 1000.— K za člena zakládajícího; zápisné 10.— K za člena.

Čestné členství. Se souhlasným potleskem přijalo shromáždění návrh ústředního výboru, aby mnoholetý činovník RS vrchní inspektor Jan Ehl byl zvolen čestným členem RS, poněvadž svou prací se zasloužil o její zdar.

Uznání p. archiváři Václavovi Hadačovi v Třeboni a p. krajskému referentu veřejné osvětové služby Václavovi Kozákovi, učitelů v Mladé Boleslaví, za jejich vynikající činnost v oboru vědy rodopisné, kterou napomáhají k dosažení cílů RS vytyčených, projevila valná hromada tím, že je jmenovala dopisujicími členy RS.

Návryhy pp. Aggermann a Felixe byly přikázány k vyřízení ústřednímu výboru.

Předsadající ukončil zdařilou valnou hromadu projevem díků přítomným za jejich upřímný zájem a prosbou za podporu ústředního výboru ve snaze plnit poctivě uložené mu úkoly.

AUGUSTIN BEK ZEMŘEL dne 1. dubna 1942. Jako em. ředitel ústřední dětské ochrannovny hlav. města Prahy, člen správního výboru Zemského ústředního odboru mládeže, člen ústředního výboru Národní pomoci, předseda Péče o mládež v Praze I.—V. atd. ujasnil si důležitost rodopisných poznatků zejména pro lékaře, učitele i sociálního pracovníka a věnoval své úsilí propagaci rodopisu v nejširších vrstvách lidových. O jeho záslužné činnosti jsme referovali v Časopisu Rodopisné společnosti v Praze, IX—X, 140; XI, 21—22; XIV, 33. Nenadálou zprávou o jeho úmrtí byli jsme překvapeni tím bolestněji, že ještě dne 15. března t. r. zúčastnil se našeho valného shromáždění pln tvůrčích plánů a slibil nám článek pro naš časopis. Stár teprve 66 roků (narodil se 27. října 1875), byl odňat českému rodopisu a své výchovné i sociální činnosti přiliš záhy; jeho zásluhy zajišťují mu však paměť trvalou. Při pohřbu svého vynikajícího člena v strašnickém krematoriu dne 7. dubna t. r. byla RS zastoupena svým předsednictvem.

JAN EHL ČESTNÝM ČLENEM RS. Na návrh ústředního výboru jmenován byl jednomyslným usnesením valného shromáždění RS ze dne 15. března 1942 pan Jan Ehl, vrchní inspektor ČMD v. v., čestným členem RS. Vstoupil do RS dne 2. února 1932, valnou hromadou ze dne 12. února 1936 byl zvolen do výboru, jímž byl pověřen správou knihovny. K této činnosti přibral ještě dne 13. března 1939 správu skladu, jež jej zaměstnala tak, že byl nucen dne 16. března 1941 knihovnictví se vzdát. Jako rodopisec uplatnil se nejenom badáním o vlastním rodě, pocházejícím ze Solnice u Rychnova nad Kněžnou, nýbrž též článkem »Kniha smluv svatobřežních v Solnici z let 1700 až 1795«, otištěném v ČRS, VII—VIII, 46—52. Svou cennou a nezískanou prací zasloužil se o zdar Společnosti.

SBORNÍK ARCHIVU MINISTERSTVA VNITRA. Ministerstvo vnitra věnovalo nám výměnou za naše publikace dosud vyšlé svazky Sborníku archivu ministerstva vnitra: Svazek I. (1926): Dr. Fr. Roubík: Počátky polic. ředitelství v Praze. (Str. 282.) — Svazek II. (1929): Dr. O. Odlo-

žilík : Vyšetřovací komise z r. 1848 a jejich registratury. — Dr. V. Pešák : Protokoly čes. dvor. kanceláře od pol. 16. stol. do Bílé Hory. — Dr. Fr. Roubík : Příspěvek k děj. náchodského archivu Oct. Piccolominiovi. — Dr. Fr. Roubík : Národní gardy v Čechách v l. 1848—1851 a jejich registratury. (Str. 272.) — Svazek III. (1930) : Dr. V. Pešák Dějiny král. české komory od r. 1527. Část I. Začátky organizace české komory za Ferdinanda I. (Str. 399.) — Svazek IV—V. (1931) : Dr. Fr. Roubík : Dějiny Chodů u Domažlic. (Str. 666, 17 obraz. příloh.) — Svazek VI. (1933) : Dr. Jos. Bergl : Judaica v archivu min. vnitra v Praze. — Dr. V. Pešák : Studie k dějinám král. čes. komory. — Dr. Fr. Roubík : Příspěvky k čsl. hist. geografii: I. Hraniční spory moravsko-uherské v 16. až 18. stol. (s mapou). II. Stichova mapa zemských stezek a celnic stanic v Čechách z r. 1676 (s 2 mapami). III. Sbírka map a plánů v archivu min. vnitra v Praze. (Str. 360.) — Svazek VII. (1934) : Dr. Jar. Prokeš : Protokol vyšlé korespondence kanceláře čes. direktorů z l. 1618 a 1619. (Str. 191.) — Svazek VIII. (1935) : Dr. Jar. Prokeš : Archiv min. vnitra v l. 1918 až 1934. — Dr. V. Pešák : Berně v Čechách r. 1527. — Dr. Fr. Roubík : Valdštejnovo tažení na Slovensko r. 1626 (s mapou). (Str. 233.) — Svazek IX. (1936) : Dr. Jar. Prokeš : Archiv min. vnitra a vědecké badání. I. — Dr. Jos. Dostál : Poslední boj. Příspěvek k děj. Trčkovských konfiskací. (Str. 124.) — Svazek X. (1937) : Dr. Jar. Prokeš : Archiv min. vnitra a vědecké badání. II. — Dr. V. Pešák : Berně v Čechách r. 1528—29. — Dr. Fr. Roubík : K vývoji poštovnictví v Čechách v 16. a 18. stol. (s mapou). — Dr. Václ. Letošník : K pokusu o evidenci obsahu zem. desk před sto lety. (Část I.) (Str. 336.) — Svazek XI. (1938) : Dr. Jan Prokeš : Archiv min. vnitra v l. 1935—1937. — Dr. Jar. Prokeš : Jan Hulakovský, archivář pražského gub. archivu. — Dr. Frant. Roubík : Ke vzniku správního rozdělení Čech z r. 1850 (s mapou). — Dr. Jos. Dostál : Jindřich Straka z Nedabylic a jeho bratři. — Dr. V. Letošník : K pokusu o evidenci obsahu zem. desk před sto lety. (Část II.) (Str. 296.) — Svazek XII. (1939) : Dr. Frant. Roubík : Vývoj správního rozdělení Čech v l. 1850—1868 (s mapou).

VÝPISY Z FARNÍCH Matrik. Vyhovujíce přání rodopisných batařelů, dali jsme tisknouti důležitou pomůcku: »Výpisy z farních matrik«. Bude to trojí druh tiskopisů, upravených k hromadnému vypisování dat z matrik a) narozených, b) oddaných, c) zemřelých. Tiskopisy budou oboustranné a při vypisování matričních dat bude lze používat buď jednotlivých archů, nebo (podle rozsahu práce) více archů spojených v sešit. Doufáme, že naši rodopisci budou nových tiskopisů rádi používat, neboť se jimi práce značně usnadní a urychlí. Budou prodávány asi po 1 K. Objednávky přijímá kancelář RS. Sbk.

Knihovna Rodopisné společnosti je v zemědělském archivu v Praze II., na Těšnově č. 65. Knihy půjčují se členům ve všední dny od 9 do 12½ hod.